

KLÍČ KE CVIČENÍM Z UČEBNICE ČÍTANKA 7

2. vydání

Hlavně, že jsme na vzduchu

1. **Uvedená ukázka je text písně. Tento text bez doprovodné hudby má charakter básně. Je členěný na sloky a obsahuje rýmy. Všechny rýmy vyhledejte a vypište.**

Řešení: dosti – maličkostí, kdyby – ryby, náhodou – pod vodou, na vzduchu – ejchuchu, pod vodou – náhodou, z hlubiny – bubliny, babi – krabi, babičkou- krabičkou, Bohouši – na souši, na zemi – sazemi, do kůže – pomůže.

2. **Na internetu zjistěte, kdo je autorem hudby k uvedenému textu.**

Řešení: Jaroslav Uhlíř.

3. **Na internetu vyhledejte zpěv této písně a poslechněte si ho. Můžete si též zazpívat.**

4. **V textu vyhledejte slovní hříčku a vysvětlete ji.**

Řešení: I když jsi na suchu, buď rád, že jsi na vzduchu – být na suchu může také znamenat, že nemáme peníze.

5. **Jaká je podle vás hlavní myšlenka textu? Diskutujte, jak na vás text působil.**

Řešení: Např. člověk má být spokojený s tím, co má, a zbytečně si nestěžovat.

Auta, draci a montgolfiéry

1. **Řekněte, jak na vás text působí.**

Řešení: Po přečtení textu si člověk uvědomí, že si má vážit toho, co má, protože nic není samozřejmost. Text nepůsobí smutně, i když životní situace Dannyho a jeho tatínka smutná je.

2. **Vycházejte z textu a napište tři vlastnosti, které podle Dannyho popisu jeho otec měl.**

Řešení: moudrý, zábavný, šikovný

3. **Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu.**

Řešení: a) Děj románu se odehrává v Anglii. ANO/NE (ano)
b) Danny žije se svými rodiči v maringotce. ANO/NE (ne)
c) Dannyho vozil tatínek do školy autem. ANO/NE (ne)

4. **Pomocí textu vysvětlete, co je montgolfiéra. Ověřte pomocí internetu.**

Řešení: Balon plněný horkým vzduchem.

5. **Kdo je vypravěčem příběhu a co o něm víme.**

Řešení: Devítiletý Danny, jemuž maminka zemřela brzy po jeho narození a žije jen se svým otcem v karavanu. Danny se od tatínka učí rozebírat motory.

6. **V textu se často vyskytuje přímá řeč. Proč myslíte, že ji autor používá?**

Řešení: K oživení textu.

7. **Máte nebo měli jste nějakou činnost, kterou provozujete jen se svým otcem? Pokud ano, vyprávějte.**

Podzim

1. **Řekněte, zda je uvedený text poezie, nebo próza. Zdůvodněte.**

Řešení: poezie. Je psán ve verších.

2. **Vyhledejte některé rýmy a přečtěte je.**

Řešení: smutný – přeukrutný, na uzly – zamrzlý, strašné – v kašně, básně – krásně,...

3. **Báseň se skládá ze čtyř obsahově podobných slok. Pátá se však výrazně liší. Popište tento rozdíl.**

Řešení: První čtyři sloky mají veršovou strukturu AABBA, pátá sloka má veršovou strukturu ABAAB.

4. **Uvedte, jaký pocit má asi člověk, který se cítí prachsakramentsky krásně. Kdy jste se tak cítili vy? Vyprávějte.**

Řešení: Cítí se opravdu velmi krásně, je velmi spokojený.

5. **Básník použil přirovnání lije jako z putny. Vysvětlete ho. Uvedte podobné přirovnání.**

Řešení: Opravdu hodně prší. Podobné přirovnání např.: Lije jako z konve.

6. **Řekněte, které roční období máte nejraději a proč.**

7. **S jakými barvami máte spojené roční období podzim? Proč?**

Řešení: oranžová, hnědá, žlutá – barva padajícího listí.

Cizí kraje

1. **Vyjadřuje tato báseň děj, nebo pocity? Na základě své odpovědi rozhodněte, zda je lyrická, nebo epická. (Opakování teorie Lyrické a epické básně viz s. 57.)**

Řešení: Tato báseň vyjadřuje děj i pocity. Z tohoto důvodu se jedná o lyricko-epickou báseň.

2. **2. Co je námětem básně?**

Řešení: Báseň by mohla pojednávat o zahraničních cestách a cizo-krajných dobrodružstvích v exotických zemích.

3. **Zamyslete se nad názvem básně. Líbí se vám? Básni vymyslete jiný vhodný název.**

Řešení: Žáci vymýšlí jiné názvy pro báseň, např. Neznámý svět.

Poznáváte rádi cizí kraje? Které oblasti světa byste jednou chtěli navštívit? Zdůvodněte.

Čas tajných přání

1. **Jak se jmenuje hlavní hrdinka příběhu? Je toto jméno obvyklé? Líbí se vám?**

Řešení: Dívka se jmenuje Kapka Hujarová. Jméno Kapka v českých zemích obvyklé vůbec není, vyskytuje se opravdu sporadicky.

2. **Jaká další jména se v příběhu objevují? Vyhledejte je v textu.**

Řešení: Motor, Tadeáš, Natálie, Petruška, Alexandr.

3. **Jak na Kapku působí žena, kterou potkala na pavlači? Vyhledejte část textu, kde je uveden ženin popis, a přečtete ho.**

Řešení: Žena Kapce připadá zvláštní. Svým zjevem i tím, jak mluví. Drží se zpříma, hlas má mladý, ale obličej plný vrásek.

4. **Po kom byl pojmenován kocour Alexandr Makedonský? O této významné osobnosti starověku vyhledejte informace na internetu.**

Řešení: Po jenom z nejslavnějších a neúspěšnějších vojevůdců historie. Alexandr Makedonský, známý též jako Alexandr III. Makedonský, vládl ve 4. stol. Př.n.l. a byl král Makedonie. Alexandr rozšířil hranice své říše tažením do Persie a na indický kontinent. V době své smrti ovládal většinu světa známého tehdejšími Řekům.

5. **Zamyslete se, na základě čeho asi dostal jméno kocour Motor.**

Řešení: Na základě zvuku, který vydávají kočky, když předou, a který připomíná vrčení motoru.

6. **Jak na vás ukázka působila? Zaujala vás? Povídejte.**

Řešení: Byla to andulka, kterou sežral kocour.

7. **Autorkou románu, z níž je ukázka, je Iva Pekárková. Která její další díla jste četli? Povídejte o nich. Na internetu zjistěte, zda autorka získala ocenění za literaturu.**

Mezi knihy pro děti a mládež patří např. Karolína, stručný životopis šestnáctileté, dále pak Eliáš a ba-bička z vajíčka, Myši patří do nebe, Vyprávění o Leonardovi, Nazí, Uzly a pomeranče. Tato spisovatelka získala řadu literárních ocenění: několik Zlatých stuh za knihu, cenu Cena Friedricha Gerstäckera, ocenění Magnesia Litera za knihu pro děti a mládež, Čestnou listinu IBBY...

Má rodina a jiná zemětřesení

1. **Kolik osob v ukázce vystupuje? Vyjmenujte je.**

Řešení: 6 – vypravěč, otec, matka, sestra Eliška, bratr Michael, bratr Jan.

2. **Vyberte z nabídky výrazy vystihující člověka, který je temperamentní: a) tichý, b) živý, c) klidný, d) znětlivý, e) rozvážný. Nevíte-li si rady, vyhledejte význam slova na internetu.**

Řešení: b) živý, d) znětlivý.

3. **Proč autor označuje jejich kočku jako temperamentní? Odpověď doložte částí textu.**

Řešení: Kotě se občas náhle vymrštilo a odrážejíc se od knihovny, stolu, lustru či obličejů některého z nás, hnalo se kupředu, zanechávajíc za sebou hotovou spoušť.

4. **Na základě textu uveďte, proč si rodina nechtěla narozená kořata ponechat.**

Řešení: Kočka byla velmi plodná, mívala každoročně i dvakrát za sebou spoustu kořat, která musela rodina rozdávat známým. Nebylo jednoduché vždy sehnat zájemce. Kočky by vyrostly a rodily další kořata.

5. Pomocí textu vysvětlíte, proč se lidé začali autorovy rodiny bát.

Málokomu se podařilo odejít, aniž by jim rodina nějakou kočku vnutila.

6. Zamyslete se, zda bylo počínání rodiny s koťaty zcela správné. Zdůvodněte.

Řešení: Vhodnějším řešením by byla kastrace kočky. Čímž by rodina zamezila tomu, že kočka měla neustále další a další koťata.

7. Proč lidé chovají domácí mazlíčky? Diskutujte.

Řešení: Lidé nechtějí být osamocení. Někteří pořízují zvířata svým dětem jako kamaráda, někteří chtějí, aby se děti naučily povinnostem o někoho se starat. Jiní chtějí mít jen mazlivého společníka. Každý má jiný důvod.

UČEBNICE

str. 14

Jak se přeje k svátku kocourům

1. Je uvedený text poezie, nebo próza? Zdůvodněte.

Řešení: Jedná se o poezii – veršovaný text ve slokách. Poezie vyjadřuje především vnitřní svět autora, jeho pocity, city, dojmy apod.

2. V básni vyhledejte slova zdobnělá. Tvořte další k podstatným jménům z básně.

Řešení: Dvoreček, tlapy, mlíčko, mňoukáníčko. Další mohou být např.: kocourek, tygříček, stříšky, vrabečci, klubička, blešky, stromeček, myšičky, hedvábičko, tlapičky, zrcdlíčko.

3. Řekněte, jakým způsobem se kočky „umývají“.

Řešení: Kočky se „myjí“ systematickým a důkladným lízáním své srsti. Kočky obvykle začínají očistou obličej, pokračuje na přední packy, ramena, boky, oblast genitálií a zadečku, zadní nohy a dlouhými pohyby jazyka potom ocas.

4. Co byste popřáli kocourům vy?

5. Rozdělte se do dvojic. Ve dvojici vymyslete krátkou báseň – přání kocourům.

Uč., str. 15–23 | DOBRODRUŽSTVÍ NÁS LÁKÁ

UČEBNICE

str. 15

Robinson Crusoe

1. Jak se nazývá kniha, na kterou autor v básni vzpomíná? Kdo ji napsal a kdo ji v češtině převyprávěl? (Správnost odpovědi si ověřte na další straně.)

Řešení: Robinson Crusoe – napsal Daniel Defoe, přeložil do češtiny Josef Věromír Pleva.

2. O kterých postavách románu se v básni dozvídáme? Kde se odehrává děj románu?

Řešení: Postavy románu – Robinson, Pátek. Děj se odehrává převážně na neobydleném ostrově, kde Robinson ztroskotal.

3. V básni vyhledejte zastaralé slovo (dnes běžně neužívané). Vysvětlíte ho.

Řešení: Cukrlátka – druh cukrovinky, bonbon. Dnes bychom řekli cukrovinky, bonbóny, sladkosti.

4. Vyberte, co je hlavním tématem básně:

Řešení: a) cestování, b) vzpomínky na dětství, c) dobrodružství, d) přátelství.

UČEBNICE

str. 16

Robinson Crusoe

1. Kdo je hlavní postava románu? Z textu vypište, co se o ní dozvídáme. Zápisy porovnejte.

Řešení: Robinson – byl vousatý běloch, kterému se stýskalo po společnosti dalších lidí. Byl pracovitý, přísný, ale hodný, přemýšlivý a odhodlaný.

2. Co se z ukázky dozvídáme o postavě Pátek? Kdo ho takto pojmenoval a na základě čeho?

Řešení: Zajatce byl mladý, asi dvacetiletý, pěkně urostlý, vysokého vzrůstu. Jeho pleť byla olivově hnědá. Byl bez vousů a vlasy měl černé, dlouhé, nezvlněné. Splývaly mu až na ramena. Obličej měl hezký a pravidelný jako Evropan. Byl to však indián. Jméno dostal od Robinsona – v pátek mu Robinson zachránil život, dal mu tedy jméno podle toho – Pátek.

3. Napište, jaké vlastnosti musel podle vás mít Robinson, aby přežil na pustém ostrově. Své zápisy porovnejte.

Řešení: např. inteligenci, statečnost, přizpůsobivost, zručnost, houževnatost, trpělivost...

- Dokážete si představit, že byste se ocitli sami na pustém ostrově? Co byste dělali?**
- Na internetu zjistěte, ve které době román vznikl a ve které době ho převyprávěl český spisovatel Josef Věromír Pleva. Proč myslíte, že je stále populární?**
Řešení: Kniha byla poprvé vydána roku 1719. Česky poprvé vyšla v roce 1797, Plevova verze byla poprvé vydána roku 1956.
 I když je děj knihy několik se let starý, přesto téma člověk vs. příroda, popřípadě samota, je stále aktuální. Autor se snaží ukázat čtenářům, že člověk je schopen se postavit přírodě a přežít sám na pustém ostrově jen za pomoci vlastního rozumu a dovedností.
- Na youtube najdete zfilmovaný román z roku 2003 (Robinson Crusoe 2 Dobrodružny 2003 CZ). Zhlédněte část (např. 15.–30. minutu). Film porovnejte s textovou ukázkou.**

Mauglího bratři

- Řekněte, co se přihodilo chlapci jménem Mauglí, a kde proto vyrůstal.**
Řešení: Když byl velmi malé dítě, unesl ho do džungle tygr. Později Mauglí vyrůstá v džungli jako člen smečky vlků.
- V textu vyhledejte a vysvětlete zákon džungle.**
Řešení: Zákon džungle zakazuje zvířatům žrát člověka. Důvod tkví v tom, že zabití člověka vede dříve či později k útoku lidí, a tak trpí všichni obyvatelé džungle. Člověk je nejslabší a nejbezbrannější tvor, a kdo se ho dotkne, prozrazuje nedostatek loveckého ducha. Žrouti prý dostanou prašivinu a přijdou o všechny zuby.
- Proč měl Mauglí na těle jizvy?**
Řešení: Při společných hrách vlčata po Mauglím často chňapla s větší silou, než chtěla, a chlapec měl po celém těle bílé jizvy.
- Dvěma až třemi větami řekněte, o čem uvedený text pojednává.**
Řešení: Text pojednává a prvním setkání smečky vlků s malým chlapcem Mauglím. Druhá část vyprávění pojednává o Mauglího odchodu z vlčí jeskyně a návratu k lidem. Příběh končí setkáním Mauglího s ženou, která by mohla být jeho biologickou matkou.
- Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:**
Řešení: a) Zvířata považují člověka za nejsilnějšího tvora. ANO/NE
 b) Šér Chán je jméno tygra. ANO/NE
 c) Otec Vlk chlapce přenesl šetrně v tlamě, aniž by mu ublížil. ANO/NE
 d) Mauglí se nakonec setkal se svojí matkou, která ho přijala. ANO/NE
- Příběh Mauglího byl mnohokrát zfilmován. Na youtube vyhledejte a zhlédněte ukázkou z hraného filmu Kniha džunglí. Jak se vám příběh ve filmové podobě líbil? Byl pro vás poutavější text, nebo film?**
- Kniha džunglí patří k literárnímu žánru novela. Přečtěte si, co je pro ni typické.**
Řešení: Novela je literární žánr kratšího nebo středního rozsahu, podobně jako povídka. Od povídky a od románu se liší tím, že se soustředí na jeden jednoduchý, ale poutavý a nápaditý příběh. Stupňuje ho až do překvapivého dějového zvratu (tzv. bod obratu) a do závěrečného rozuzlení – tzv. pointy.

Jak číst dobrodružnou literaturu

- Kde si autor nejraději četl dobrodružnou literaturu? Kde si nejraději čtete vy?**
Řešení: Nejraději četl na stromě.
- Z textu ve dvojici vyhledejte a vypište všechny literární žánry a k nim uveďte příklad, můžete i vlastní.**
Řešení: Dobrodružná román – Dobrodružství Huckleberryho Finna, dobrodružná povídka – Ledové povídky Eskyma Welzla, vědeckofantastický román – Do Měsíce, cestopisy – Na severní točnu.
- Kdy je podle autora hodina duchů? Který druh literatury je podle něj nejlépe v této době číst? Zdůvodněte.**
Řešení: Hodina duchů je těsně před půlnocí. Nejlépe je v této době číst detektivky.
- Čtete detektivky? Pokud ano, vysvětlete, co vás na nich baví.**
- Vysvětlete význam slova konzervativní. Můžete využít internet.**
Řešení: Přídavné jméno konzervativní používáme ve významu: lpící na tradicích, zaujatý proti novému, zpátečnický apod.

6. Vyberte správnou možnost:

- Řešení:* Lucerna je a) svítidlo b) strom
Duchna je a) stůl b) peřina
Cestopis je a) popis historických událostí b) popis cesty do cizích zemí

7. Co bylo podle vás největším přáním autora v této ukázce?

Přáním autora je, kdyby si lidé místo jiných věcí, které tak často dělají, seděli na stromech a četli si v knížkách.

8. Řekněte, o jaký druh obrazného pojmenování se jedná? „... kaštan svítil na stránky bílými lucernami“.

Řešení: Personifikace, metafora.

Uč., str. 24–35 | KDYŽ ZAČAL STŘEDOVĚK

UČEBNICE

str. 24

Středověk

1. V textu vyhledejte přibližné časové rozmezí středověku.

Řešení: Období zhruba od roku 500 do roku 1500.

2. Patří uvedený text k umělecké, nebo odborné literatuře? Zdůvodněte.

Řešení: Tato ukázka je na pomezí mezi literaturou odbornou a literaturou uměleckou (lze zde najít prvky obojího. Jedná se tedy o populárně naučnou literaturu.

3. Vypište z textu nejdůležitější informace. Podtrhněte, který fakt je pro vás nejzajímavější. Svoje názory porovnejte.

Řešení: Středověk zabírá časový úsek zhruba tisíce let – asi od roku 500 do roku 1500. V průběhu středověku se měnila tvář Evropy – mnoho lesů bylo přeměněno na ornou půdu, vzrostl počet obyvatel, vznikala nová města a lidé rozvíjeli čilý obchod. Nové vynálezy a objevy změnily svět. Ve středověku se rozlišovaly tři základní společenské stavy: bojovníci (šlechtici – rytíři), duchovní (duchovenstvo v čele s papežem) a pracující (90 % veškerého obyvatelstva – rolníci, obchodníci, řemeslníci).

Lidé žili v těžkých podmínkách. Zemědělství bylo zcela závislé na počasí. Spoustu obětí si vyžádaly hladomory.

V životě člověka hrálo velkou roli náboženství. Obecným symbolem víry a spravedlnosti se ve středověku stala Panna Marie.

4. Vysvětlete, proč byli lidé ve středověku zcela závislí na počasí.

Řešení: Zemědělství (tedy způsob obživy) bylo zcela závislé na výkyvech počasí. Letní sucho mohlo zničit úrodu stejně jako dlouhotrvající deště. Špatná úroda znamenala často hladomor, v jehož stopách se často šířily morové nákazy a jiné nemoci.

5. Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:

- Řešení:* a) Středověk zabírá časový úsek zhruba tisíce let. ANO/NE
b) Ve středověku klesl počet obyvatel. ANO/NE
c) Ve středověku se lidé dožívali průměrně padesáti let. ANO/NE

6. Pomocí textu řekněte, proč mělo náboženství v životě středověkého člověka velkou roli.

Řešení: Lidé potřebovali pevnou oporu, protože zažívali kolem sebe spoustu bídy a smrti. Tou oporou byla pro ně víra. Lidé se utěšovali tím, že pozemský těžký život je jen předstupněm života na nebesích.

7. Věříme i my na zázraky, tak jako věřili lidé ve středověku? Uveďte příklady.

Řešení: I v současné době spousta lidí věří na zázraky. Ty rozdělujeme do několika skupin: zázračná vysvobození, zázračná uzdravení, zázračné nálezy, zázračné činy.

UČEBNICE

str. 26

Říp jako pecen chleba

1. Pomocí textu řekněte, kde se nachází hora Říp. Vyhledejte ji na digitální mapě.

Řešení: Říp se nachází v polabské rovině na Řípské tabuli.

2. Na základě ukázky vysvětlete význam slova *patriot*. Ověřte pomocí internetu.

Řešení: Vlastenec, nebo také nadšenec pro jedno místo, nebo pro jeden kraj.

3. Pracujte s textem: a) Jak se jmenuje kronikář. Který zaznamenal příchod kmene Čechů do nového domova?
b) Který spisovatel tuto pověst později převyprávěl?
Řešení: a) Kosmas; b) Pověst převyprávěl Alois Jirásek
4. Co je pro vás symbolem domova? Zdůvodněte.
Řešení: Žáci se každý sám zamyslí nad tím, co pro ně znamená domov.
5. Máte rádi naši vlast? Co se vám na naší zemi líbí? Povídejte.

UČEBNICE

str. 27

Horymír

1. Podle čeho můžeme poznat, že uvedená ukázka je text písně?
Řešení: Např. podle toho, že v textu je označen refrén.
2. Na základě uvedeného textu stručně zapište děj pověsti o Horymírovi. Výsledky svých zápisů srovnajte.
Řešení: Např. Vladyka Horymír pocházel z Neumětel. Byl zajat a odsouzen k smrti. Před popravou si vyžádal, aby se směl projet na svém koni Šemíkovi. Tomu něco pošeptal a Šemík skočil do Vltavy. Potom se svým pánem uháněl k Neumětelům. Věrný kůň však těžký skok dlouho nepřežil a byl pochován v Neumětelích.
3. Do kterých slok je zhuštěn děj pověsti? Čemu jsou věnovány zbývající sloky písně?
Řešení: Děj je zhuštěn do první, druhé a šesté sloky. Ostatní sloky slouží buď jako refrén písně nebo prostor pro úvahy o pravdivosti pověsti.
4. Ve kterém městě se nachází Vyšehrad? Čím je proslavený místní hřbitov?
Řešení: Vyšehrad je historické hradiště, hrad a pevnost v Praze. Vyšehradský hřbitov dnes poskytuje místo posledního odpočinku více než šesti stům významných osobností, z nich téměř padesátka v hrobce Slavín. Najdeme zde básníky a spisovatele, herce, sochaře, malíře, architekty, sportovce, vědce a slavné muže a ženy mnoha dalších oborů lidské činnosti.

UČEBNICE

str. 28

O Libuši a Přemyslovi

1. K jakému literárnímu žánru patří uvedený text? Zdůvodněte.
Řešení: Text je pověst. Pověst je smyšlený příběh, který má pravdivý základ. Jádro pověsti je pravdivé, díky ústnímu převyprávování a líbivosti byl však příběh postupem času upravován.
2. Kdo byla podle uvedené pověsti Libuše?
Řešení: Libuše byla kněžna.
3. Proč Libuše poslala pro Přemysla?
Řešení: Lid chtěl za knížete muže, proto Libuše oznámila jméno budoucího knížete a zároveň jejího manžela.
4. Kam zmizeli volci, se kterými Přemysl oral?
Řešení: Zmizeli v nedalekém lese.
5. Co a proč si Přemysl vzal s sebou na Vyšehrad?
Řešení: Vzal si s sebou své staré lýkové střevice. Chtěl, aby jeho potomci věděli, z jakého rodu pocházejí.
6. Co předpověděl Přemysl českému lidu, když ho poselstvo přerušilo v rozdělané práci?
Řešení: Nedostatek a hlad.
7. Jak vysvětlíte vyjádření „vládl železnou rukou“?
Řešení: Vládnout železnou rukou = vládnout tvrdě, autoritativně, bez slitování
8. Jak na vás Libušin vyvolený zapůsobil? Napište tři přídavná jména, která ho charakterizují. Svě zápisy porovnejte.
Řešení: Rozvážný, přísný, skromný.
9. Víte, který panovnický rod odvozoval svůj původ od Přemysla Oráče?
Řešení: Přemyslovci.

UČEBNICE

str. 30

O Konstantinovi a jeho bratru Metodějovi

1. Pomocí textu řekněte, kdo byli Konstantin a Metoděj.
Řešení: Svatí bratři ze Soluně (věrozvěsti).

2. **Na základě ukázky vysvětlíte, jaké významné změny vnesli Konstantin a Metoděj do života obyvatel Velké Moravy.**

Řešení: Přišli na velkou Moravu šířit křesťanskou víru a vytvořili písmo – hlaholici a bohoslužebný jazyk pro slovanské obyvatelstvo – staroslověnština.

3. **Kde se pravidelně konaly pohanské obřady? Víte, kde se jmenovaná hora nachází? Vyhledejte ji na digitální mapě a popište její polohu.**

Řešení: Pohanské obřady se konaly na Radhošti. Radhošť je nejznámější hora v chráněné krajinné oblasti Beskydy.

4. **Jaký byl hlavní Konstantinův cíl, když se vydal na jeden z pohanských obřadů?**

Řešení: Chtěl je obrátit na správnou víru. Vysvětlit jim, že Bůh je jenom jeden. Chtěl, aby přestali být lidé pohany a přestoupili na křesťanskou víru.

5. **Vysvětlíte slovní spojení z textu mít fůru práce.**

Řešení: Mít fůru práce = mít velmi mnoho práce.

6. **V čem může být pro člověka důležitá víra? Diskutujte.**

Řešení: Pro člověka je jeho víra oporou a zdrojem jistoty v těžkých situacích.

7. **Jak na vás ukázka působí? Co myslíte, že bylo záměrem autora?**

UČEBNICE

str. 32

Ústup starých bohů

1. **Pomocí textu řekněte, kdo byl Bořivoj. Jak se jmenovala Bořivojova žena a jejich dva synové?**

Řešení: Bořivoj byl český kníže, jeho žena se jmenovala Ludmila. Jejich synové se jmenovali Spytihněv a Vratislav.

2. **Co se z textu dozvídáme o Bořivojovi a Ludmile?**

Řešení: Byli manželé, byli knížecí pár v Čechách, původně to byli pohaní, ale posléze přijali křesťanství, měli dva syny...

3. **Pomocí ukázky řekněte, ve které oblasti dlouho přetrvávalo pohanství. Proč tomu tak bylo právě zde?**

Řešení: Na Velké Moravě. Kníže Svatopluk nikdy nepřijal křesťanství a když arcibiskup Metoděj zemřel, museli jeho studenti a přívrženci prchnout z Velké Moravy do Čech.

4. **Na základě textu vysvětlíte, kdo je poustevník. Ověřte pomocí internetu.**

Řešení: Člověk, většinou křesťanské víry, který se rozhodl žít sám, daleko od ostatních lidí. Tímto životem činí pokání (symbolická činnost, kterou člověk dává najevo, že pochybil, a snaží se své viny zbavit).

5. **Přečtete úsek, ve kterém jsou zachyceny Bořivojovy pochyby o víře. Vysvětlíte je.**

Řešení: Bořivoj se vrátil na Tetín zamyšlený a zamlklý. Pohanství, kterého se před lety vzdal, se v něm opět začalo hlásit. Nerozuměl, proč poustevník hledá boha v trápení a strádání.

6. **Ke kterému literárnímu žánru patří uvedený text? Zdůvodněte.**

Řešení: Pověst. Vychází ze skutečné události, zčásti je však vymyšlená.

UČEBNICE

str. 34

Legenda o sv. Václavovi

1. **Uvěďte, co je námětem uvedeného textu.**

Řešení: Legenda o svatém Václavovi a jeho bratru Boleslavovi.

2. **Jedná se o text básně, nebo písně? Řekněte, na základě čeho jste to poznali.**

Řešení: Píseň. V textu je zřetelně oddělen refrén a autorem je písničkář Jaromír Nohavica.

3. **Na základě textu uveďte, kde a jakým způsobem byl kníže Václav zavražděn.**

Řešení: Byl probodnut u vrat kostela.

4. **V písni vyhledejte staročeskou podobu 3. osoby čísla jednotného času přítomného slovesa být.**

Řešení: Jest pozván.

5. **Za pomoci názvu písně řekněte, ze které středověké literární památky autor vychází.**

Řešení: Z legendy o svatém Václavovi.

6. **Přečtete si charakteristiku literárního žánru legenda. V textu vyhledejte prvky, které jsou pro legendu typické.**

Řešení: Legenda je žánr středověké literatury psaný veršem nebo prózou o životě světců nebo o známých osobnostech církevního života. V legendách se ukazuje osobnost světce jako vzor víry časté jsou zázraky a vylíčení jeho mučednické smrti. Např. v textu je zmíněna zbožnost Václava, jeho dobrota a moudrost, jeho mučednická smrt...

7. Znáte nějaké místo v Praze nebo v ČR spojené se svatým Václavem? Povídejte.

Řešení: Rotunda svatého Václava na Malé Straně v Praze, pražské Václavské náměstí s Myslbekovou sochou, Gotický kostel sv. Václava v Mikulově atd.

8. Den svatého Václava je v České republice státní svátek, tzv. Den české státnosti. Který den to je? Co znamená výraz „česká státnost?“ Ověřte pomocí internetu.

Řešení: 28. září. Den české státnosti je státním svátkem, který připadá na 28. září. Tento den připomíná zavraždění knížete Václava roku 935 ve Staré Boleslavi.

9. Jak by se podle vás daly zlepšovat vztahy v rodině?

10. Na internetu vyhledejte a poslechněte si tuto píseň. Jak na vás působí?

Uč., str. 36–41 | CESTY PO SVĚTADÍLECH – AUSTRÁLIE A OCEÁNIE

UČEBNICE

str. 36

Čas snění

1. Na základě textu uveďte, jak se říká původním obyvatelům Austrálie. Kolik přibližně jich žilo v Austrálii před příchodem bělochů.

Řešení: Aboroginci (aboridžinci) (z latinského „ab originae“ – od počátku).
Přes 300 tisíc zhruba v 500 kmenech.

2. Rozdělte se do dvojic. Zapište, co jste se dozvěděli o původních obyvatelích Austrálie. Svě výpisky porovnejte.

Řešení: Ještě donedávna žili na úrovni doby kamenné. Jsou černovlasí, štíhlí a urostlí. Mají tmavohnědou pleť. Jako obydlí jim dříve sloužily jeskyně a prosté chatrče z listoví. Na lov chodili s bumerangem, oštěpem a kyjem. Nezanedbali po sobě žádné mohutné kamenné stavby, písemné či umělecké předměty. Jejich poklady byly spíše duchovního charakteru.

3. Pomocí textu popište, jak podle mýtu domorodých Australanů vznikl svět.

Řešení: Mýtus o stvoření (Čas snění) říká, že veškerý život na zemi vznikl díky zpěvu tajuplných stvořitelských bytostí, které daly vznik horám, skalám, řekám, pramenům, rostlinám a zvířatům. Všude kam vkročila jejich noha, ponechala za sebou neviditelnou, ale vibrující stopu, kterou mohli pomohli vnímat. Stopy zpívajících bytostí pak vytvořily na celém kontinentu síť. Když splnily svůj úkol, vrátily se stvořitelské bytosti zpět do staré vlasti – na nebesa.

4. Rozdělte se do skupin. Na internetu zjistěte, kolik přibližně je v současné době domorodých Australanů a jak dnes žijí. Prezentujte spolužákům.

Řešení: V roce 2016 bylo uvedeno, že je 798 365 domorodých Australanů.
Aboridžinci v rámci moderního australského státu stále trpí chudobou. Jejich průměrný příjem na rodinu tvoří dvě třetiny příjmu průměrné australské rodiny.

UČEBNICE

str. 37

Bílý papoušek kakadu

1. Co se dozvídáme od vypravěče příběhu? Jaké je národnosti?

Řešení: Je to americká lékařka, které se naskytlá příležitost poznat život domorodců v Austrálii. Americké.

2. Před čím otec syny varoval a proč? Kdo varování porušil, a co se s ním proto stalo?

Řešení: Otec syny varoval před koupáním v jezírku, neboť je to svaté místo, kterého se nesmí dotknout lidská ruka. Mladší syn na varování nedal, vykoupal se v jezírku a proměnil se v bílého papouška kakadu.

3. Přečtete poučení plynoucí z pohádky. Vysvětlete je vlastními slovy.

Řešení: „Neradno je dělat věci pokradmo.“ Nevyplatí se dělat něco za cizími zády, především to, co je zakázané. Tabu by se neměla porušovat.

UČEBNICE

str. 38

Poselství od protinožců

1. Co se dozvídáme od vypravěče příběhu? Jaké je národnosti?

Řešení: Je to americká lékařka, které se naskytlá příležitost poznat život domorodců v Austrálii. Americké.

2. V jakých podmínkách žijí domorodí obyvatelé Austrálie? Přečtete věty, které o tom vypovídají.

Řešení: Napravo ode mne pracovalo několik žen jakoby na montážní lince. Zatímco jedna z nich

šťouchala dlouhým klackem do podrostu a mezi kořeny uschlých stromů, druhá cosi sbírala a pokládala to na připravené listy. Na každý list položily další a zavinuly jejich obsah do jakéhosi balíčku. Balíčky pak jiná žena odnášela k ohni, kde je zahrabávala mezi žhavé uhlíky. Vládla zde atmosféra pravé pospolitosti. Vyprávěly se příběhy, zpívalo se, tancovalo, hrály se hry a lidé si mohli od srdce popovídat. Lidé se navzájem masírovali a třeli si ramena, záda a hlavu. Viděla jsem, jak jeden druhému srovnávají šíji a páteř. Netrvalo dlouho a vytáhli z ohně pečínku zabalenou v listech. Nevěděla jsem ještě, že domorodci většinou svoji stravu nevaří, alespoň ne tak, aby nebyla k poznání, a že ji tentokrát uvařili jen kvůli mně.

3. Čím se vypravěčka zasloužila o to, že ji domorodci pozvali mezi sebe?

Řešení: Tím, že neměla žádné rasové předsudky a prací s mladými míšenci ve městě dokázala, že jí na jejich rase opravdu záleží.

4. Chtěli byste také zažít setkání s nějakým domorodým kmenem? Proč?

5. Pracujte samostatně. Z textu vypište poselství, které bychom si měli od domorodců vzít jako vzor pro náš život. Výsledky svých zápisů porovnejte.

Řešení: Např. neměli bychom mít žádné rasové předsudky, měli bychom žít v souladu s přírodou, pokud jsme u někoho na návštěvě, měli bychom respektovat jeho zvyky a tradice.

UČEBNICE

str. 40

Papua

1. Který domorodý kmen cestovatel navštívil? Podle čeho dostal svůj název?

Řešení: Kmen lovců lebek. Zdobí si své obydlí lebkami nepřátel, kteří měli v boji smůlu.

2. Popište, jak probíhal lov zachycený v ukázce.

Řešení: Chřípí se chvěje, tváře lovců pralesa dostávají pudové, divoce živočišné výrazy. Paulus s lukem šplhá po hladkém kmeni vysoko do koruny...Paulus už je pár metrů od zvířete, nohama se drží kmene, ruce napínají ratanovou tětivu luku. Po první střele se zvíře řítí dolů, mrtvé tělo žuchne ve tmě na zem jak odhozený vak. Uííúú, letí pralesem vítězný ryk. Lovci se sklánějí k mrtvému zvířeti a střelec rituálně láme přední nohy přesně tak, jak ho to naučili předkové.

3. Vyhledejte: a) význam slova sveřepý, b) synonymum ke slovu sveřepý.

Řešení: a) divoce rostoucí, sám od sebe se uchycující; b) surový, divokým krutý.

4. Na základě textu vysvětlíte, jaká je nejoblíbenější ozdoba domorodců ve Framinu.

Řešení: Jehlice se zlatými opeřenci. Rajky s dlouhými, barvami hýřícími ocasey se na hlavách domorodců vyjmají. Ostrá žlutá přechází ve zlatou. Zlaté rajky září v havraních vlasech jako svatozář. Jiné hlavy zdobí čelenky z kasuárů. Skrz nosní přepážky si muži prostrkávají klacky a prasečí kly.

5. Jaké vlastnosti musí mít „horský nosič“?

Řešení: Např. odvážný, klidný, rozvážný, ostražitý...

6. Srovnajte vnímání času domorodců a Evropanů. Jak domorodci přistupují k životu?

Řešení: Pro domorodce je čas jediným, čeho mají dostatek. Domorodci dělají věci, které sami chtějí, žijí v souladu s přírodou.

Uč., str. 42–47 | CESTY PO SVĚTADÍLECH – AFRIKA

UČEBNICE

str. 42

Cesta do savany

1. Vyhledejte v textu, kam a s kým se Regina vypravila.

Řešení: Odjela s rodiči na rok do rovníkové Afriky do státu Kongo.

2. Na základě ukázky jmenujte plodiny, které se v rovníkové Africe pěstují. K čemu se používá chinin vyráběný z kůry chinovníků?

Řešení: Bavlna, manioky, proso, rýže, cukrová třtina, máslovník, baobab. Chinin se používá jako lék proti malárii.

3. Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:

a) Plody baobabu jsou nejedlé. ANO/NE

b) V Kongu nejsou žádné továrny. ANO/NE

c) Travnaté oblasti Afriky se nazývají savany. ANO/NE

Řešení: a) ne, b) ne c) ano.

4. Z textu zjistěte, proč se asi průvodce Daniel ostražitě ohlížel.

Řešení: Aby mu neunikl pohled na zvířata v přírodě.

5. Pomocí textu rozhodněte, které tvrzení je správné:
 a) Turisté mohou pozorovat africká zvířata spolu s průvodcem volně v savaně.
 b) Turisté mohou pozorovat africká zvířata pouze na vymezených místech, a to z najatého terénního auta, které řídí průvodce.
 Řešení: b)
6. Chtěli byste cestovat do Afriky? Pokud ano, co vás tam láká?
7. Na internetu vyhledejte, jak se na člověka přenáší nemoc malárie. Dále zjistěte, jakými způsoby se můžeme proti malárii při cestě do Afriky chránit.
 Řešení: Malárie je horečnaté onemocnění přenášené z člověka na člověka štípnutím od infikované samičky komára rodu Anopheles. Prevence: použití vhodných repelentních přípravků s obsahem insekticidu DEET (minimálně 50 %), omezení pohybu venku v noci, kdy jsou komáři nejaktivnější, při spaní používat moskytiéry. V případě cestování do oblastí s vysokým rizikem je možné preventivní užívání antimalarik.

UČEBNICE

str. 44

Volání Afriky

1. Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:
 a) Savany jsou rozsáhlé travnaté oblasti. ANO/NE
 b) Většinu potravy pro smečku uloví lvice a jako první se vždy nažerou. ANO/NE
 c) Stádo slonů vede samice. ANO/NE
 Řešení: a) ano, b) ne c) ano
2. Za pomoci ukázky vysvětlete, které živočichy označujeme jako *predátory* a které jako *býložravce*.
 Řešení: Predátoři jsou zvířata živící se lovem, býložravci jsou živočichové živící se rostlinami.
3. Vysvětlete, co znamená, že v přírodě platí *právo silnějšího*.
 Řešení: Vyhrává v souboji ten, kdo je silnější. Ať už se jedná o fyzický, boj, nebo rozdělování jídla. Toto právo silnějšího lze aplikovat ve všech oblastech.
4. Jaká přírovnání vás napadnou ve spojitosti se zmíněnými zvířaty – slonem a lvem?
 Řešení: Slon: Dupe jako slon. Má paměť jako slon. Lev: Je silný jako lev. Bije se jako lev.

UČEBNICE

str. 45

Každý člověk se může vždy něco přiučit

1. Ze kterého státu pohádka pochází? Najděte ho na mapě na s.42. Ve které části Afriky leží?
 Řešení: Z Ghany. Leží v západní Africe.
2. Kdo byl tatíček Anansi a jakou zvláštní vlastnost měl?
 Řešení: Prapůvodní mýtická bytost. Vlastnil všechnu moudrost světa.
3. Proč se Anansi na lidi, kterým pomáhal, rozzlobil? Co z tohoto důvodu udělal?
 Řešení: Někteří lidé ho začali urážet. Sebral jim postupně všechnu moudrost a vědění a zapekl je do hrnce.
4. Jaké přísloví vás napadá po přečtení ukázky?
 Řešení: Např. Žádný učený z nebe nespádl. Nebo: Kdo chce víc, nemá nic.
5. Vysvětlete myšlenku obsaženou v posledním odstavci textu.
 Řešení: Např.: Není dobré vše si nechávat jen pro sebe, ale důležité je se i rozdělit s ostatními.

UČEBNICE

str. 46

Gombe

1. Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:
 a) Jezero Tanganika se nachází na území státu Tanzánie. ANO/NE
 b) V čele skupiny šimpanzů stojí vůdčí samec. ANO/NE
 c) Ostatní šimpanzi projevují vůdčímu samci úctu pískáním. ANO/NE
 d) Šimpanzi se mimo jiné živí i fíky. ANO/NE
 Řešení: a) Odpověď nelze jednoznačně určit. Většina jeho rozlohy patří Demokratické republice Kongo (45 %) a Tanzánii (41 %); b) ano, c) ne, d) Odpověď nelze z textu jednoznačně určit. (dle jiných zdrojů ano).
2. Z článku vyberte a přečtěte věty, které svědčí o podobnosti šimpanze a člověka.
 Řešení: Např. Goblin se jen převalil a znovu se uložil, aby se ještě chvilku prospal. Když přišel s hlasitým podřízeným chrochtáním ke Foblinovi, vůdčí samec zvedl paži v pomalém pozdravu a Evered se k němu vrhl. Objali se a v rozrušení tohoto ranního setkání odhalili v širokém úsměvu

své zuby, až v pološeru bíle zasvítily. Krátce se povískali a potom vyklidněný Evered poodešel a usadil se tiše poblíž.

3. **V kolik hodin vstávala autorka do práce? V kolik hodin vstáváte do školy vy? Budíte se také před zvoněním budíku? Povídejte.**

Řešení: V 5:44, těsně před zazvoněním budíku.

4. **Líbí se vám profese, kterou autorka vykonávala? Zdůvodněte, diskutujte.**

Uč., str. 48–60 | ZE ŽIVOTA ZVÍŘAT

UČEBNICE

str. 48

Mimolidští bližní

1. **K jakému typu literatury byste zařadili tuto ukázkou? Zdůvodněte.**

Řešení: Uvedenou ukázkou lze zařadit k literatuře faktu. Literatura faktu se pohybuje na pomezí umělecké a odborné literatury, líčí skutečné události a přitom využívá umělecké prostředky (např. cestopisy a životopisy).

2. **Vysvětlete význam *mimolidští bližní*.**

Řešení: Nejen člověk, ale i další živočichové.

3. **Pomocí textu řekněte, na základě jakého hlediska rozdělili lidé živočichy a rostliny na užitečné a škodlivé. Jak je tomu s hodnotou živočichů a rostlin podle autora textu?**

Řešení: Zvířata a rostliny jsou děleny pouze podle toho, zda prospívají nebo neprospívají přímo člověku. Autor s tímto názorem nesouhlasí.

4. **Pomocí ukázky popište, v čem spočívá pokus nazvaný *zrcadlový test*.**

Řešení: Když psovi, opici a šimpanzovi namalujete ve spánku na čelo a na přední končetinu červenou skvrnu, po probuzení se snaží si skvrnu na končetině očistit. Když potom psa nebo opici postavíte před zrcadlo, neudělají nic zvláštního. Když před zrcadlo postavíte šimpanze, začne si čelo třít. Výsledek je jednoznačný – ví, že v zrcadle je on sám. Vědomí sebe samého je přitom znak tradičně připisovaný člověku.

5. **Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:**

a) Mezi živé organizmy řadíme rostliny i živočichy.	ANO/NE
b) Každý atom kyslíku ve vzduchu vyprodukovala některá rostlina.	ANO/NE
c) Vědci zatím nevědí, zda si šimpanzi vyrábějí nástroje.	ANO/NE
d) Šimpanzi sami sebe poznají v zrcadle.	ANO/NE
e) Člověk má geneticky nejbližší k orangutanům.	ANO/NE

Řešení: a) ano, b) ano, c) ne, d) ano, e) ne

6. **Vysvětlete, co je to evoluce. Můžete využít internet.**

Řešení: Vývoj, postupné vyvíjení.

7. **Vyhledejte v textu, jaký je z pohledu víry rozdíl mezi člověkem a zvířetem.**

Řešení: Člověk má, na rozdíl od zvířete, nesmrtelnou duši.

8. **Pozorovali jste někdy šimpanze v zoo? Popište, čeho jste si v jeho chování všimli.**

UČEBNICE

str. 50

Až delfín promluví

1. **Pracujte samostatně. Z ukázky vypracujte výpisky o delfínech a jejich životě. Výsledky svých zápisů porovnejte.**

2. **Ve 2. odstavci textu vyhledejte přirovnání. Řekněte, na základě jaké podobnosti vzniklo.**

Řešení: Napjaté jako struny – struny se napínají na hudební nástroje.

3. **Řekněte, jaký prvek vám připadá na stylu autorova vyprávění zvláštní.**

Řešení: Přestože je text próza, autor využívá scénické poznámky v závorkách, tj. komentář, co se zrovna kolem děje, nebo jak reaguje publikum na profesorovu přednášku.

4. **Na základě textu vysvětlete význam slova *fyzilogie*.**

Řešení: Stavba těla.

5. **Z úvodu víte, že ukázkou je ze satirického románu. Přečtěte si, čím se tento žánr vyznačuje. Na základě úvodu k ukázce a samotného textu vysvětlete, za pomoci jakého srovnání autor dosahuje ironického vyznění díla.**

Řešení: Satirický román je román využívající satiry, což je označení pro umělecký, zejména literární žánr využívající komičnosti, výsměchu, karikatury a ironie ke kritice nedostatků a záporných jevů. Spisovatelé se jejím užitím vyslovují ke společenským problémům.

Medvědi

1. Co vás na příběhu zaujalo? Vyjádřete své pocity po přečtení.
2. Kdo je *Thor* a kdo je *Muskwa*?
Řešení: Jsou to medvědi. Thor je dospělý grizzly a Muskawa malé medvídě.
3. V ukázce najdete, jak se jmenuje Jimmihův průvodce. Vypište zajímavosti, které se od něj o medvědu grizzlym dozvídáme. Svoje zápisky porovnejte.
Řešení: Bruce. Medvěd může mít i barvu skořice. Medvědi se liší povahou i tím, čím se živí. Je zvědavý jako malé dítě a dobrácký, když ho neobtěžujete. Většinou to jsou vegetariáni, ale někteří nikoliv.
4. Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:
 - a) Thor se Muskwy hned nadšeně ujal. **ANO/NE**
 - b) Muži jménem Bruce a Langdon Thora stopují. **ANO/NE**
 - c) Langdon je profesí přírodovědec. **ANO/NE***Řešení:* a) ne, b) ano, c) ne
5. Kde se odehrává děj knihy?
Řešení: Děj se odehrává v kanadských Skalnatých horách.
6. Viděli jste film, který byl podle knihy natočen? Pokud ano, jakým dojmem na vás působil?

Bílý tesák

1. Rozhodněte, zda ukázka patří k uměleckému, nebo odborné literatuře. Zdůvodněte.
Řešení: Tento text patří k umělecké literatuře.
2. Pokuste se jednou větou napsat, o čem pojednává Bílý tesák.
Řešení: Příběh pojednává o osudu psa, v jehož žilách koluje i vlčí krev, a jenž se, vystaven bezohlednému divokému životu, snaží přežít a přizpůsobit se neustálým změnám svého okolí.
3. Charakterizujte Bílého tesáka na základě uvedeného textu.
Řešení: Zpočátku bojácný, ostražitý, poté poslušný.
4. Jaké bylo první setkání našeho hlavního hrdiny s lidmi?
Řešení: Vlčka ovládl strach a bázeň, byl celý ztuhlý strachem. Ovládala ho touha se vzdát i pokud nedat se.
5. Kdo byl pro Bílého tesáka bůh z masa a krve? Co musel obětovat, a co naopak získal tím, že měl svého boha z masa a kostí?
Řešení: Člověk. Obětoval svoji volnost. Získal žrádlo, oheň, ochranu a společnost.
6. Vypište z ukázky všechny přezdívky. Podle čeho myslíte, že tyto přezdívky vznikly?
Řešení: Šedý bobr, Lososí jazyk, Tříorlý, Bílý tesák. Přezdívky vznikly na základě vizáže.
7. Dáváte si i vy s kamarády přezdívky? Na co je důležité si dát pozor, pokud někomu vybíráte přezdívku?
Řešení: Důležité je, aby přezdívka pojmenovanému nevadila, neublížovala mu, neurážela ho.
8. Myslíte, že je vhodné ochočit si zvíře násilím? Zdůvodněte.
Řešení: Určitě ne, vždy je lepší řešení zvíře si ochočit po dobrém. Zvíře pak může mít z člověka strach.
9. Jak by se měli lidé ke psům chovat, aby jim psi nesloužili z povinnosti, ale z lásky?
Řešení: Tak jako my se budeme chovat ke zvířeti, tak se bude ono chovat k lidem. Když se bude člověk ke psovi chovat trpělivě a pozorně, pes mu to oplatí věrností a bude rád plnit všechny úkoly s láskou.
10. Znáte knihu Bílý tesák? Víte, jak dopadne? Údaj můžete vyhledat na internetu.
Řešení: Kniha končí v romantickém duchu, když Tesák ukazuje Weedonovi svá štěňata, která má s ovčáčkou fenou Collie.

Píseň vlků

1. V básni vyhledejte rýmy.
Řešení: Oblohou – se valí mhou, byt – uchýlit, hlad – štvát, na saních – sníh, postřelen – svoboden.
2. Vypište z textu personifikaci.
Řešení: Burácí vichřice
3. JVypište z textu obrazná pojmenování.
Řešení: Blíženci zimy

4. Jmenujte tři „nepřátele“, se kterými se vlci musí potýkat.

Řešení: Hlad, mráz, člověk.

5. Co vás na básni nejvíce zaujalo? Jak na vás působila?

6. V čem vidíte podobnost uvedené básně s předcházející ukázkou z románu *Bílý tesák*?

Řešení: Např. věčný rozpor mezi nepříznivými podmínkami k životu a touhou zůstat volný a svobodný.

7. Vyberte slova, která se v básni neobjevují: strach – svoboda – láska – smrt – obavy – přátelství – násilí.

Řešení: Strach – láska – smrt – obavy – přátelství – násilí.

UČEBNICE

str. 58

Já Baryk a má vrána

1. Kdo je vypravěčem příběhu?

Řešení: Pes Baryk.

2. Pomocí textu vysvětlete, co znamená rčení *psi zima*.

Řešení: Je to opravdu velká zima. Tak velká, že ani pes nechce vylézat ven.

3. V textu vyhledejte, které ctnosti má pes a které z nich mají i vrány a havrani.

Řešení: Psi jsou ostražití, věrní – to samé platí i pro vrány a havrany.

4. Na základě textu řekněte, jaký je základní rozdíl ve způsobu života havranů a vran.

Řešení: Havrani žijí v hejnech, ale vrány žijí individuálně (osamoceně).

5. V textu jsou jmenováni tři světově významní vědci a vynálezci. Vypište jejich jména a ke každému vyberte z nabídky jeho vynález: a) parní stroj (pro použití ve výrobě), b) elektrický článek, c) stodílková teplotní stupnice.

Řešení: Andres Celsius – c), James Watt – a), Alessandro Volta – b)

UČEBNICE

str. 59

Ušaté torpédo

1. Řekněte, kdo je v básni označen jako ušaté torpédo. Jaké má jméno?

Řešení: Pes jménem Matýsek.

2. Na internetu vyhledejte, co je torpédo. Na základě které vnější podobnosti slovní spojení ušaté torpédo vzniklo?

Řešení: Zbraň určená k ničení hladinových lodí a ponorek. Je schopno v omezené míře samostatného pohybu. Je v něm umístěna výbušná nálož. Pejsek je rychlý, páchá škody a má dlouhé uši.

3. K živosti básně napomáhají přívlastky a slovesa vyjadřující pohyb. Vyhledejte je.

Řešení: Slovesa vyjadřující pohyb – vylétlo, honilo, prolétlo, prohnalo, vymetlo, skočilo, utíká, peláší, utíká, uhání, skotačí, metelí, řítí se, vrhlo se.

Přívlastky – ušaté, malá, chlupatá, bláznivá, okolní, ušaté, chytrý, voňavý, zázračná, rozkvetlá, malá, zvědavá, ušatá, živý, ušaté, bláznivých, toulavý, krásná.

4. Přečtěte verše, které vyjadřují lásku člověka k psovi.

Řešení: Štěňátko olízlo maminku po tváři, /a ta se usmála a řekla vesele:/Toulavý čumáčku, je krásná neděle.

5. Proč je podle vás pes nejoblíbenějším domácím mazlíčkem?

Řešení: Např. poskytují nám nepodmíněnou lásku a náklonnost. Rozumí povelům. Jsou věrní.

UČEBNICE

str. 60

Havran, sýr a liška

1. Rozhodněte, k jakému žánru patří uvedená ukáзка.

Řešení: Bajka

2. Které tvrzení neplatí o bajce?

a) Bajka je krátký poučný příběh.

b) V bajce zvířata jednají jako lidé.

c) V bajce nikdy nevystupují lidé.

d) Z bajky plyne určité ponaučení.

Řešení: c) V bajce nikdy nevystupují lidé.

3. Uvedte vlastnosti, které měl havran a které liška.

Řešení: havran – důvěřivý, naivní...

4. **Obsah každého odstavce запиšte jednou vědou. Pomocí tohoto zápisu převyprávějte celý obsah bajky.**

Řešení: Havran ukradl sýr a setkává se s liškou. Liška lichotí havranovi a chce ho donutit zpívat. Havran se nechá zmámit, otvírá zobák a ztrácí svůj sýr.

5. **Vysvětlete ponaučení plynoucí z této bajky.**

Řešení: Např. měli bychom si dávat pozor na cizí lichotky, Ten, kdo mnoho lichotí, to s námi nemusí myslet upřímně.

Uč., str. 61–73 | VE SVĚTĚ FANTAZIE

UČEBNICE

str. 61

Malý princ

1. **Které postavy v textu vystupují? Kde se děj odehrává?**

Řešení: Malý princ a král. Děj se odehrává ve vesmíru.

2. **Jak nazval král Malého prince? Co na tomto oslovení princ nechápal?**

Řešení: Poddaný. Nechápal, jak ho může král znát (ve smyslu charakterizovat), když ho ještě nikdy neviděl.

3. **Napište, jak na vás působí král z textu. Své zápisy porovnejte.**

Řešení: Např. panovačný, sebestředný, nafoukaný.

4. **Z nabídky vyberte slovo, které nejlépe vystihuje výraz absolutistický:**

a) materialistický, b) realistický, c) samovládny, d) přemrštěný

Řešení: c) samovládny

5. **Vyberte správnou odpověď:**

a) Ukázka je psána spisovným/nespisovným jazykem.

b) Jedním z motivů ukázky (je/není) dětství.

c) V textu se (objevují/neobjevují) dialogy.

Řešení: a) spisovným, b) je c) objevují

6. **Četli jste knihu Malý princ? Napište, která kapitola nebo pasáž se vám líbila nejvíc. Pokud jste knihu nečetli, uveďte pasáž z uvedené ukázky. Zdůvodněte.**

UČEBNICE

str. 64

Antoine de Saint-Exupéry

1. **Na základě textu popište, jak se ve škole projevilo nadání budoucího spisovatele.**

Řešení: Ve škole napsal příběh o starém cylindru tak, že všichni se zaujetím a napjatě poslouchali.

2. **Čím chtěl spisovatel od dětství být? Splnilo se mu to?**

Řešení: Letcem. Ano.

3. **Máte také představu, čím byste chtěli v dospělosti být? Je dobré jít si za svým cílem?**

Řešení: Pokud má člověk správnou motivaci, popohání ho dopředu a pomáhá mu to plnit si své cíle.

4. **Na základě textu řekněte, co je zajímavé na původním vydání Malého prince.**

Řešení: Původní vydání Antoine celé sám ilustroval.

5. **Podle ukázky řekněte, jaké měl spisovatel vlastnosti.**

Řešení: Např. Sebevědomí, cílevědomost, statečnost, obrazotvornost, skromnost...

UČEBNICE

str. 65

Modrá zem

1. **Přečtěte název textu písničky. Proč bývá naše planeta nazývána modrá?**

Řešení: Protože většinu povrchu země tvoří oceány. Při pohledu z vesmíru se tedy zdá, že převládá modrá barva.

2. **Poslechněte si tuto píseň na youtube. Líbí se vám? Pokud ano, čím vás zaujala?**

3. **Doplňte podle sebe: Kdysi dávno chtěl jsem (chtěla jsem)...**

4. **Autor popisuje touhy ze svého dětství. Vyhledejte verše, které tyto pocity vystihují.**

Řešení: Kdysi dávno chtěl jsem létat, /vidět ráno slunce svítat, /dříve než ho spatří ostatní, Chtěl jsem být princem, který hledá Modrou Zem, Můj sen v spánku čistém/plavil se s Monte Christem, / Aladin mou lampu zhasínal.

5. Na které hrdiny knih ze svého dětství autor vzpomíná? Máte vy nějakou knihu z dřívějších let, na kterou rádi vzpomínáte? Pokud ano, řekněte proč.

Řešení: Malý princ, Monte Christo, Aladin.

Společenstvo prstenu

1. Na základě textu řekněte, kdo je Frodo. Co má právě ve svých rukou?

Řešení: Frodo je hobit, příbuzný původního nositele prstenu Bilbo Pytlíka. Kouzelný prsten.

2. Jakým jediným způsobem lze prsten zničit? Přečtěte část textu, kde je to popsáno.

Řešení: „Je jen jediná cesta: najít Pukliny osudu v hlubinách Oroduiny, Ohnivé hory, a tam Prsten vrhnout, pokud ho chceš skutečně zničit a navždy jej odstranit z dosahu nepřítel.“

3. Pomocí textu uveďte, proč nechce být Gandalf majitelem prstenu.

Řešení: Myslí si, že moc prstenu je příliš velká a ovládla by ho.

4. Vysvětlete, v čem spočívá velká záľudnost prstenu.

Řešení: Prsten má svoji vůli. Sám je schopen měnit majitele podle toho, co mu zrovna vyhovuje. Svým nositelům kazí mysl, ovládá je a probouzí v nich špatné stránky. Zároveň se stále snaží dostat ke svému původnímu majiteli.

5. Viděli jste film Pán prstenu? Porovnejte film s románem nebo s přečtenou ukázkou. Líbí se vám víc text románu, nebo jeho zfilmování? Zdůvodněte.

6. Řekněte, co je podle vás hlavní téma románu Pán prstenů. Ověřte na internetu. Zdůvodněte.

Řešení: Boj dobra se zlem.

7. ŘMáte i vy někoho, na koho se můžete obrátit, když potřebujete pomoc?

Proč nechal Tolkien Bilba zmizet?

1. Na základě ukázky řekněte, kdo je hlavním hrdinou románu Hobit. Proč musel tento hrdina „zmizet“?

Řešení: Byla to příliš „veselá“ postava, neodpovídala prototypu vážného hrdiny.

2. Pomocí textu řekněte, v jakém příbuzenském vztahu jsou Bilbo a Frodo. Kde pro to našel Tolkien inspiraci?

Řešení: Bilbo byl Frodovým strýcem. Tolkien čerpal ze starých legend, kde se strýc obvykle stal ochráncem a poručníkem synovce v případě, že otec předčasně zemřel.

3. Na internetu vyhledejte význam slova eskapáda. Nahradte ho synonymem.

Řešení: Nerozvážný čin nebo neočekávaná, většinou nepříjemně se vyvíjející událost. Únik.

4. Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:

a) Tolkien chtěl, aby jeho další kniha Pán prstenů měla hlubší smysl. ANO/NE

b) Bilbo odpovídal prototypu vážného hrdiny. ANO/NE

c) Čtenáři milovali v Hobitovi Bilba a jeho eskapády. ANO/NE

Řešení: a) ano, b) ne, c) ano

Dětská císařovna

1. Na základě textu uveďte, jaké je hlavní téma knihy Nekonečný příběh.

Řešení: Hlavním tématem knihy je ozdravující síla představivosti.

2. Co bylo úkolem Átreje? Přečtěte větu, ze které se to dozvídáme.

Řešení: Pak uslyšel její hlas: „Ale přesto jsi ho přivedl.“

Átrej zdvihl hlavu. „Koho?“ „Našeho zachránce.“

Hleděl jí pátravě do očí a nenašel v nich nic než jasný a veselý pohled. Císařovna se znovu usmála. „Splnil jsi svůj úkol. Děkuju ti za všechno, co jsi udělal a co jsi vytrpěl.“

3. Vysvětlete, co je AURYN. K čemu Dětské císařovně a zároveň Átrejovi sloužil?

Řešení: Je to zlatý amulet. Prostřednictvím amuletu byli Átrej i Dětská císařovna spojeni.

4. Je si Átrej jistý, zda splnil svůj úkol? Přečtěte část textu, z níž je to zřejmé.

Řešení: „Ne!“ vyrazil se sebe Átrej skoro divoce. „Všechno bylo nadarmo. Neexistuje žádná záchrana.“

Nastalo dlouhé ticho. Átrej si schoval tvář do předloktí a tělo se mu třásl.

5. Z jakého důvodu nemůže Átrej císařovně uvěřit, že úkol splnil?

Řešení: Myslel si, že plní zcela jiný úkol.

6. Viděli jste někdy tento příběh i ve filmové podobě? Vzpomenete si, kdo byl zmiňovaný Falco? Pokud jste film neviděli, vyhledejte tento údaj na internetu.

Řešení: Falco je šťastný drak, i když ve filmu připomíná vzhledem psa. Umí létat, ale křídla nemá. Je dobrým přítelem a pomocníkem Átrejovi.

7. Chtěli byste se také někdy ocitnout ve světě fantazie? Proč?

UČEBNICE

str. 73

Never ending story / Nekonečný příběh

1. Přečtěte si text v angličtině. Vyhledejte v něm anglická slova, která znáte.
2. Porovnejte slova anglické a české verze. Vyhledejte ta anglická slova, která byla přejata do češtiny, a v češtině proto znějí stejně nebo podobně.

Řešení: Např. story, fantasy.

3. Na základě textů řekněte, proč nelze nikdy text anglické písně překládat doslovně.

Řešení: Původní význam textu se tak promění v nesmyslný výtvar. Výsledné znění často ani nedává smysl. Písně, zejména pak ty americké, jsou totiž zpravidla plné metafor, slangů, hovorových výrazů a významových nuancí, které se nepřekládají snadno.

4. Pusťte si tuto píseň na youtube. Jak na vás působí? Povídejte.

Uč., str. 74–85 | KDYŽ VRCHOLIL STŘEDOVĚK

UČEBNICE

str. 74

Pes a spousta Přemyslovců (12. a 13. století)

1. Na základě textu řekněte, jak se změnila Česká země za vlády Přemyslovců.

Řešení: Ubylo lesů, přibývalo polí. Statných Čechů a půvabných Češek přibývalo. Usazovali se zde i příchozí z ciziny.

2. Pomocí textu uveďte, jak dlouho Přemyslovců v Českých zemích vládli. Na internetu vyhledejte, ve kterém roce a jakou událostí skončila jejich vláda.

Řešení: Vládli více než 300 let. Královská linie rodu Přemyslovců, k němuž se vážou počátky české státnosti, skončila nečekaně zavražděním mladého Václava III. v Olomouci dne 4. srpna 1306.

3. Na základě textu uveďte, díky čemu české království za Přemysla Otakara I. bohatlo.

Řešení: V Čechách byly nalezeny bohaté žíly stříbrné rudy.

4. Pomocí textu řekněte, kdo byl otcem královské dcery Anežky. O co se zasloužila?

Řešení: Přemysl Otakar I. Založila v Praze klášter se „špitálem“, starala se o chudé.

5. Jaká pomoc je poskytována bezdomovcům v dnešní době? Můžeme použít internet.

Řešení: Např. Nabízí jim bezprostřední pomoc i návaznou další péči. Tu zajišťují v denních centrech, noclehárnách a azylových domech. V nízkoprahových denních centrech přijímají každého, kdo nemá domov a přichází požádat o pomoc. Poskytují stravu, hygienu, péči praktického lékaře. Zajišťují praní prádla, sociální šatník, ubytování, sociální poradenství a dluhovou poradnu. V rámci pracovní terapie vytváří krátkodobá pracovní místa. Součástí je i krizová pomoc, zimní noclehárny a potravinová pomoc.

UČEBNICE

str. 76

1. Pomocí textu řekněte, jak zní přízvisko Přemysla Otakara II. a podle čeho vzniklo.

Řešení: Král železný a zlatý. Železný proto, že měl jízdu těžkooděnců v brnění, s nimiž vyhrával bitvy, zlato bylo symbolem bohatství.

2. Jaké chyby se podle názoru psa dopustil král Přemysl Otakar II.? Přečtěte větu, ze které se to dozvídáme.

Řešení: Udělal ovšem chybu, že svou moc dával příliš najevo. Čím výš kdo vyroste, tím z větší výšky padne.

3. Na základě textu uveďte, jakým způsobem Přemysl Otakar II. zahynul.

Řešení: Zemřel v bitvě na Moravském poli.

4. Pomocí textu řekněte, co se stalo v důsledku prohrané bitvy na Moravském poli.

Řešení: Do Čech vtrhli Braniboři, kteří plenili, kradli a loupili, vypalovali města. Uvěznili Václava, syna Přemysla Otakara II. na hradě Bezdězu.

- Na základě ukázky uveďte, která 3 království patřila Václavovi II. Ponechal si všechna?**
Řešení: České, polské a uherské. Uherské přenechal svému synovi Václavu III.
- Vysvětlete (popř. pomocí internetu), co znamená, že vymřel rod po meči.**
Řešení: Poslední potomek rodu, který zemřel, byl muž.
- Na základě textu uveďte, v důsledku které události a ve kterém roce vymřeli Přemyslovci po meči.**
Řešení: Václav III., poslední král z dynastie Přemyslovců, byl zavražděn v roce 1306.
- Za pomoci textu uveďte, jaké vlastnosti by měl mít správný středověký král.**
Řešení: Např. spravedlivý, moudrý, vzdělaný, statečný, čestný...

UČEBNICE

str. 76

Rytíři

- Rozhodněte, zda uvedená ukázka patří k umělecké, či odborné literatuře. Zdůvodněte.**
Řešení: Nelze jednoznačně určit, nicméně převládají spíše prvky odborné literatury.
- Z textu si poznačte výpisky. Která informace vás nejvíce zaujala?**
- Pomocí textu popište, jak probíhal výcvik a výchova panoše, aby se z něj stal rytíř.**
Řešení: Výchova rytíře byla tvrdá a velmi dlouhá. Výcvik panoše probíhal u jiného rytíře. Ideálním místem pro výchovu panošů byly knížecí dvory. Hlavní důraz byl kladen na různé bojové techniky. Procvičovala se především jistota v zásahu kopím s rozběhem, boj s mečem, palcátem a válečnou sekerou. Panoš musel umět tančit, dvořit se, naučit se hrát deskovou hru (šachy). Také se musel umět chovat u stolu. Jakmile panoš úplně rozvinul své vojenské umění, ukázal své dobré chování a prokázal pevnost charakteru, byl pasován na rytíře.
- Srovnejte dřívější výchovu chlapců s výchovou chlapců dnes? Jaké jsou největší rozdíly? Diskutujte na toto téma.**
Řešení: Např. dnes se chlapci učí plavat, jezdit na kole, ale není to povinnost. Jediná povinnost je základní školní docházka, kde se učí číst, psát, počítat.

UČEBNICE

str. 78

O králi Janu Lucemburském a Elišce Přemyslovně

- Na základě textu vysvětlete, kdo byla Eliška Přemyslovna.**
Řešení: Sestra zavražděného krále Václava III. Poslední Přemyslovna.
- Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:**
 - Eliška Přemyslovna si vzala v osmnácti letech Jana Lucemburského ANO/NE
 - Rádcem a důvěrníkem se Janu Lucemburskému stal Jindřich z Lipé. ANO/NE
 - Jan Lucemburský rád pořádal dobrodružné výpravy. ANO/NE
 - Eliška s Janem měli syna Václava. ANO/NE*Řešení:* a) ne, b) ano, c) ano, d) ano
- Jaké vlastnosti měla Eliška Přemyslovna? Přečtěte část textu, ze které tak soudíte.**
Řešení: Eliška byla vášnivá a prudká jako plamen.
- Zapište údaje, které vás zaujaly o synovi Elišky Přemyslovny a Jana Lucemburského.**
- V dřívější době bylo normální, že dětem vybírali budoucí manžely a manželky rodiče. Je to běžné i dnes? Dokážete si to představit?**
Řešení: V dnešní době dětem do výběru partnera rodiče nemluví.

UČEBNICE

str. 81

Romance o Karlu IV.

- Jmenujte postavy vystupující v básni.**
Řešení: Karel IV., Bušek z Vilhartic
- Odkud přivezl Karel IV. révu do Čech? Na internetu zjistěte, ve které zemi se tato oblast nachází. Vyhledejte ji na digitální mapě, popište její polohu.**
Řešení: Z Burgund. ve Francii. Burgundsko leží v severovýchodní části Francie.
- K čemu Karel IV. přirovnává český lid? Přečtěte verše, kde popisuje jeho vlastnosti.**
Řešení: „Pij, Bušku – již se nezarmuť – a poslyš, co ti král tvůj moudrý praví: můj jazyk je, jak známo, vybíravý – a našel jsem v tom víně chuť./Víš – zkoumat třeba, Bušku milý!/To víno má svůj zvláštní ráz, /zprvu trpké, ale milé zas – /my, myslím, už se vpili!“
- Je uvedená báseň lyrická, nebo epická? Zdůvodněte.**
Řešení: Je to báseň lyricko-epická. Využívá lyrických prostředků a zároveň v ní můžeme sledovat děj.

Jak se žilo Karlu IV.

- 1. Uvedte, ve kterém historickém okamžiku začíná děj ukázky.**
Řešení: 2. září r. 1347. V Praze, korunovací Karla IV. na českého krále.
- 2. Pomocí textu řekněte, z jakého důvodu měl mladý Karel IV. nedostatky v češtině.**
Řešení: Od útlého dětství přebýval na francouzském dvoře svého strýce, proto neuměl dobře česky.
- 3. S využitím textu vysvětlete, díky čemu byl Karel IV. v Itálii zachráněn před otravou.**
Řešení: Jen o vlásek unikl smrti, držel totiž půst.
- 4. Proč myslíte, že byli ve středověku ochutnavači součástí každé královské hostiny? Jaké mělo asi toto „povolání“ klady a jaké zápory?**
Řešení: Ochutnavač poskytoval panovníkovi pocit bezpečí. Existovala totiž celá řada příležitostí, jak panovníka účinně sprovodit ze světa. Ochutnavači proto museli každé jídlo před tím, než se dostalo ke královským ústům, osobně ochutnat. Klady – najedli se zadarmo výborného jídla, byli v dobré společnosti. Zápory – denně riskovali svůj život.
- 5. Dle vlastních slov vedl Karel IV. v mládí prostopášný život. Vysvětlete, co tato slova asi znamenají. Můžete k tomu použít např. IJP.**
Řešení: Nechoval se příliš ctnostně a slušně. Prostopášný = rozmařilý, zhýralý, marnotratný
- 6. Jaké vlastnosti měl podle vás Karel IV.? Co na této historické postavě obdivujete? Chtěli byste mít některé vlastnosti nebo schopnosti, které měl on? Diskutujte.**
Řešení: Např. inteligentní, vzdělaný, cílevědomý, prozíravý, horlivý...
- 7. Kdybyste se mohli díky časostroji podívat do minulosti, do jaké doby a proč byste chtěli nahlédnout? Je naopak nějaké historické období, které byste nejraději „vymazali“, kdyby to bylo možné? Diskutujte.**

Konečně v chrámě

- 1. Ve kterém městě a na jakém místě se děj příběhu odehrává?**
Řešení: V Praze před katedrálou sv. Víta.
- 2. Kdo jsou hlavní postavy příběhu?**
Řešení: Bratři Amos a Vilém.
- 3. Co chlapi v chrámu hledali? Podařilo se jim hledaný objekt najít?**
Řešení: Hledali paži svatého Víta. Ne.
- 4. Na základě textu řekněte, co je relikvie.**
Řešení: Ostatky svatých (většinou kosti).
- 5. Vysvětlete, proč jsou podle starcova mínění některé relikvie zřejmě nepravé?**
Řešení: Nepravé jsou proto, že lidské tělo obsahuje určitý počet kostí (210) a relikvie jednoho světce se objevují na mnohem více místech, tudíž tyto počty nesouhlasí.
- 6. Na základě textu vysvětlete, co je vitráž a co je chrámová loď.**
Řešení: Vitráž – chrámové okno z barevných skel poskládaných do obrazců, chrámová loď – hlavní sál celého chrámu.
- 7. Za pomoci digitální mapy popište, kde se Chrám svatého Víta nachází.**
Řešení: V areálu Pražského hradu, ve čtvrti Hradčany v Praze.
- 8. Navštívili jste Chrám svatého Víta nebo jiný chrám? Popište, jak jste se zde cítili.**
- 9. Myslíte, že je správné se ptát, zda je člověk věřící? Zdůvodněte.**
Řešení: Určitě není. Víra je osobní záležitost každého člověka a není vhodné se na ni ptát.

Husité

- 1. Ve kterém roce a u jakých dvou událostí se děti z ukázky ocitly?**
Řešení: V roce 1415, 6. července – Jan Hus byl upálen.

- Znovu si přečtěte, co napsal mistr Jan Hus. Řekněte, jakými činy svá slova potvrdil.**
Řešení: Kdo se bojí smrti, ztrácí radost ze života. Nade vším vítězí pravda! Tím, že neodvolal svoje názory ani tváří v tvář smrti na hranici.
- Pomocí textu vysvětlete, co byla vozová hradba.**
Řešení: Seskupení vozů, které bránilo útočícím nepřátelům, zejména jezdcům na koních.
- Vyhleďte v textu, jak se nazývaly dvě střelné zbraně, které začali husité jako první používat.**
Řešení: Pistole (dříve píšťala) a houfnice.
- Pomocí textu řekněte, které slovo bylo od slova píšťala později odvozeno. Bylo toto slovo přejato i do jiných jazyků? Ověřte pomocí internetu.**
Řešení: Pistole. Ano – Francouzské *pistolet* a italské *pistola* pochází z českého slova píšťala.
- Prohlédněte si ilustrace k textu. Jak se takovým ilustracím říká? Co myslíte, proč jsou tolik oblíbené?**
Řešení: Komiks. Je vhodný pro děti, které neradi čtou klasické knihy. Komiks svého čtenáře nutí přemýšlet o významu obrazů, příběhu i textu. U dětí se tyto znalosti projevují lepším vyjadřováním ve škole, k tématu a k vlastním úvahám a uchopení okolního světa a kultury.

Tulipán

- Co je tématem ukázky? Popište, jak se po přečtení této ukázky cítíte.**
Řešení: Nemyslnost války.
- Která historická událost je na zmíněné reprodukci zachycena? Uvedte, ve kterém roce proběhla. Můžete vyhledat na internetu.**
Řešení: Bitva u Lipan v roce 1434.
- Co autor vyjadřuje příměrem zvaldého tulipánu, umístěného pod obraz bitvy?**
Řešení: Např. i květina vycítí, že války a bitvy nejsou pro člověka dobré. Přenesou se na ni negativní emoce a kytky uvádá.
- Za pomoci textu vysvětlete, co je to reprodukce (v oblasti výtvarného umění).**
Řešení: Reprodukce je kopie obrazu.
- Rozdělte se do dvojic. Na internetu najděte zajímavosti o uvedeném Maroldově obraze.**
Řešení: Je to panoramatický obraz a vůbec největší obraz v Česku, který zachycuje historickou událost. Představuje bitvu u Lipan, která se odehrála 30. května 1434 poblíž středočeských Lipan. Obraz je 11 m vysoký, 95 m široký a roztažené plátno zabírá plochu 1 045 m². Autorem obrazu je Luděk Marold, spolupracovali další malíři.
- Uvedená ukázka je text písně. Na internetu vyhledejte, kdo k ní napsal hudbu. Píseň vyhledejte na youtube a poslechněte si ji. Kdo ji zpívá? Zjistěte zajímavosti o této osobnosti.**
Řešení: Hudbu napsal Jiří Šlitr. Zpěv Jiří Suchý. Jiří Suchý – (* 1. října 1931 Plzeň) je český divadelník, herec, hudebník, textař, zpěvák, básník, skladatel, spisovatel, filmař, grafik, výtvarník, divadelní režisér, komik a sběratel. Je spoluzakladatelem Divadla Na zábradlí a Semaforu.

Doba krále Jiřího z Poděbrad

- V jaké souvislosti začal pan Tempora vyprávět o Jiřím z Poděbrad?**
Řešení: Vzpomněl si na lázně Poděbrady.
- Pomocí textu uveďte, v čem byl co do původu Jiří z Poděbrad mezi našimi panovníky výjimečný.**
Řešení: Tím, že nepocházel z panovnického rodu.
- Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:**
 - Jiří z Poděbrad bojoval v bitvě u Lipan na vítězné straně. ANO/NE
 - Po smrti Ladislava Pohrobka se stal Jiří správcem Českých zemí. ANO/NE
 - Volba Jiřího z Poděbrad českým králem proběhla velmi hladce. ANO/NE*Řešení:* a) ano, b) ano c) ne
- Z textu vyvodte, zda byl Jiří moudrým panovníkem.**
Řešení: Ano, byl chytrý panovníkem. Stal se z něj mocný a bohatý panovník. Byl sirotek a dokázal velké věci díky své moudrosti a pílí.
- Co vás na postavě Jiřího z Poděbrad nebo popisu jeho doby zaujalo? Diskutujte.**

Paleček krále Jiřího

1. Které postavy v básni vystupují?

Řešení: Paleček, králův posel, děti, král Jiří.

2. Čemu se věnoval Paleček před tím, než se stal královským šaškem?

Řešení: Hrál si s dětmi.

3. Přečtete verše, které vystihují, co Palečka vedlo k rozhodnutí roli šaška přijmout.

Řešení: "Budu bláznem vznešeného krále, /o čem chci, s ním mohu promluvit."

4. Pomocí textu vysvětlete, v čem byla úloha královského šaška pro krále, a tím i pro celé království, důležitá.

Řešení: královský šašek se nemusel bát říct králi do očí pravdu, a pokud byl král moudrý, šaška vyslyšel a mohl tak prospět celému království.

5. Je uvedená báseň lyrická, nebo epická? Zdůvodněte.

Řešení: Je to báseň lyricko-epická. Obsahuje lyrickou složku, ale zároveň zde není potlačen děj.

6. Domníváte se, že by byl šašek užitečný i v dnešní době? Zdůvodněte.

Řešení: Určitě, spoustu lidí se bojí nějakému vrchnímu představiteli říct, že dělá něco špatně.

7. Proč je těžké někomu říct pravdu do očí? Říkáte všem vždy pravdu, nebo někdy použijete milosrdnou lež? Diskutujte.

Řešení: Pravda někdy může i bolet, např. u nemocného člověka. Může ublížit – např. ve vztazích. Někdy jen lidé nechtějí být upřímní, protože je to jednodušší.

Pověst o bitvě u Moháče

1. Pomocí textu určete, kolik let bylo Ludvíkovi Jagellonskému, když zahynul při ústupu z bitvy u Moháče: a) šestnáct let, b) dvacet let, c) dvacet šest let.

Řešení: b) dvacet jedna let

2. Vysvětlete, co je pud sebezáchovy. Ověřte pomocí internetu.

Řešení: Pud sebezáchovy je vrozená forma chování živých bytostí v případě nebezpečí, akce k záchraně před tímto nebezpečím. Realizací tohoto instinktu jsou pocity jako bolest a strach.

3. Vysvětlete, na základě čeho „bušila v srdci Karla IV. přemyslovská krev“. Můžete použít internet.

Řešení: Jeho matkou byla Eliška Přemyslovna.

4. Ve kterém roce Ludvík Jagellonský zemřel? Komu a díky jaké příbuzenské vazbě se poté otevřela cesta k českému trůnu?

Řešení: V roce 1526. Díky tomu, že neměl Ludvík děti, si mohl trůn nárokovat bratr královny Marie Ferdinand I. Z rodu Habsburků.

5. Co myslíte, proč se Ludvíkovi útěk nakonec nezdařil? Co byste dělali na místě Ludvíka Jagellonského vy?

Řešení: Mohl být vlídnější ke svému koni, nechat ho napít, aby se kůň uklidnil.

Nepohádka o jménech a školách v 15. století

1. Kdo spolu v ukázce vede rozhovor?

Řešení: Markétka s Lenkou.

2. Pomocí textu vysvětlete, co je rodové jméno šlechticů. Uvedte příklad.

Řešení: Šlechtické rody a jejich příslušníci se obvykle psávali po jménu hradu nebo tvrze, odkud pocházeli. Oldřich z Rožmberka, Ješek z Brodu.

3. Pomocí ukázky řekněte, které ze dvou dnešních jmen lidé zpočátku měli. Vysvětlete, z jakého důvodu začali potřebovat druhé jméno.

Řešení: Zpočátku měli lidé pouze křestní jméno, teprve později vznikla příjmení. Lidí se stejným jménem mohlo být ve městě i několik desítek. Museli je od sebe nějak odlišit. Proto se začalo používat i druhé jméno.

4. Na základu textu vysvětlete, kdo je novic a kdo je mnich.

Řešení: Člověk, který přišel do kláštera se nestal hned mnichem, ale nejprve tzv. novicem.

5. **Vypište z textu hlavní informace ohledně středověkých škol. Své zápisy porovnejte.**

Řešení: Středověké školy byly církevní. Proto byly nejprve zakládány u klášterů nebo velkých a významných chrámů. Později se zřizovaly školy u většiny městských kostelů. Nejčastějším místem, kde školy stávaly, byly hřbitovy.

6. **Pomocí textu uveďte, kdo zřizoval ve středověku první školy a kde byly proto zakládány.**

Řešení: První školy byly církevní, tudíž byly zakládány při kláštorech nebo velkých významných chrámech.

7. **a) Vyberte ve třídě příjmení, u kterých lze odhadnout, jak asi ve středověku vznikla.**

b) Vyberte příjmení, u nichž to nelze odhadnout, a zkuste vyhledat na internetu jejich původ.

8. **Zjistěte, jak se nazývá vědní disciplína, která zkoumá původ příjmení.**

Řešení: Onomastika

UČ., str. 98–111 | DETEKTIVNÍ PŘÍBĚHY A JINÉ ZÁHADY

UČEBNICE

str. 98

Experiment profesora Rousse

1. **Charakterizujte řeč profesora Rousse, doložte příklady z textu. Kdo se takto většinou vyjadřuje?**

Řešení: V jeho promluvě je mnoho prořešků proti pravidlům českého jazyka. Míchá dohromady české a anglické výrazy, nesklouňuje a nečasuje správně, jeho věty mají chybný slovosled. Většinou se tak vyjadřuje cizinec, nebo člověk žijící dlouho v zahraničí.

Např.: „Pánové, experiment, který já vám budu ukázat, spočívá na starších pracích velké řady mých učených kolegů, indeed, na celé věci není už nic nového a eh, really, je to...“.

2. **Na základě textu vysvětlíte, v čem spočívala metoda výslechu podezřelého Suchánka.**

Řešení: Profesor říká určitá slova a podezřelý Suchánek na ně musí bez rozmyslu reagovat. Tím odhaluje svoje podvědomí.

3. **Jak se k netradičnímu výslechu stavěl Suchánek? Jaké měl při něm pocity?**

Řešení: Zpočátku tomu nedůvěřoval, myslel si, že se jedná o nějaký podfuk. Začalo ho to bavit.

4. **Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:**

a) Místo děje se odehrává v Americe.

ANO/NE

b) Podezřelý Suchánek se ke všem svým činům hned doznal.

ANO/NE

c) V textu se objevují i hovorové výrazy.

ANO/NE

Řešení: a) ne, b) ne, c) ano

5. **Rozdělte se do dvojic a vyzkoušejte si profesorovu metodu.**

UČEBNICE

str. 100

Případ s hodinami bez hodiniek

1. **Kolik postav v textu vystupuje? Jmenujte se a o každé napište větu.**

Řešení: Sherlock Holmes – je to staříčkový detektiv, který se rád prochází lučinami. Filip Bradley – je to chlapec, který přišel nahlásit vloupání. Pan Bradley – je to Holmesův soused, kterého okradli. Pan Whitaker – je to malý živý člověk, který říká, že je pravděpodobně svědkem zločinu.

2. **Vyberte správnou odpověď:**

A) Sherlock Holmes měl nečekanou návštěvu

a) u snídani, b) u oběda, c) u večeře.

B) Chlapec na farmu Sherlocka Holmese dorazil

a) autem, b) na koni, c) na kole.

C) Kolik mincí se panu Bradleymu v domě ztratilo?

a) jedna, b) dvě, c) tři.

D) Jaká další věc se panu Bradleymu ztratila?

a) vzácný obraz, b) řetízek po matce, c) náramkové hodinky.

E) Filip bez vědomí svého otce a) pustil své kamarády v noci dovnitř, b) mince sám schoval, c) nechal všem svým kamarádům udělat klíče.

3. **Stručně popište, k jakému zločinu v povídce došlo.**

Řešení: A) a, B) c, C) b, D) c, E) c.

4. **Byla podle názoru Sherlocka Holmese svědkova výpověď pro vyřešení případu důležitá?**

Řešení: Ano, svědkova výpověď Holmesovi velmi pomohla.

5. **Zkuste odhadnout, které stopy ze svědkovy výpovědi mohly být pro vyřešení případu rozhodující.**

Řešení: Pro Sherlocka Holmese byly důležité tyto svědkovy údaje: slyšel ptáka rákosníka, a ten se ozývá obvykle mezi 20.–21. hodinou, slyšel ptáka bukače, který se obvykle ozývá mezi

21.–22. hodinou, povšiml si květu knotovky noční, a ta rozevívá svoje květy kolem 21. hodiny. Odtud vydedukoval, že trestný čin byl spáchán kolem 21. hodiny a ověřoval alibi podezřelých pro tuto dobu.

Záhada hlavolamu

- Vyjmenujte hlavní hrdiny ukázky a řekněte, co je spojuje. Mužské postavy, které zajímá ježek v kleci.**
Řešení: Mirek, Dušín, Jarka Metelka, Jindra Hojer, Červenáček, Rychlonožka, Jan Tleskač, Em.
- Stručně запиšte, co se dozvídáme o chlapci jménem Jak Tleskač. Výpisky porovnejte.**
Řešení: Jan Tleskač je mladý učedník, který pracuje v dílně na nějakém tajném projektu, ke kterému potřebuje kolo. Stávají se mu nebezpečné nehody, a proto má strach o svůj život. Má neustále konflikty se svým mistrem, kterého nazývá Em. Jednou z nejdůležitějších věcí je pro něj hlavolam ježek v kleci.
- Vysvětlete, co se stalo podle deníku dne 30. září.**
Řešení: Po delší době další zápis do deníku Jana Tleskače. Toho dne byl poprvé po nehodě venku, v kůlně na něj čekalo strašné překvapení – někdo tam byl. Ale nic se neztratilo.
- Působí na vás textová ukázka tajemně a napínavě? Přečtěte část textu, která ve vás tento dojem vyvolává.**
Řešení: Je napínavá a tajemná zároveň.
- Vysvětlete, proč román Záhada hlavolamu můžeme označit jako detektivní.**
Řešení: Rychlé šípy vyšetřují tajemnou smrt mladého zámečnického učně, která se stala před lety. Stejně jako detektivové shromažďují stopy a hypotézy a nakonec se doberou pachatele.
- Četli jste knihu Záhada hlavolamu? Řekněte, co ježek v kleci ukrýval.**
Řešení: Ježek v kleci ukrýval plánek na létající kolo, které chtěl sestrojít Jan Tleskač.
- Četli jste nějakou další knihu Jaroslava Foglara? Co bylo jejím námětem? Pokud jste Foglarovy knihy nečetli, vyhledejte na internetu, co bylo hlavním námětem jeho děl.**
Řešení: Psal převážně knihy pro mládež. Hlavně knihy dobrodružné, knihy o přátelství a o kamarádství.
- Píšete si svůj deník? K čemu je takové psaní deníku dobré?**
Řešení: Deník je místem, kde můžeme vyjádřit a odložit tíživé myšlenky a najít úlevu. Psaní deníku umožňuje detailněji se zaměřit na myšlenky a lépe jim porozumět.

Jak to bylo s létajícím kolem

- Vysvětlete, co byl šlapolet. Odhadněte, ze kterých slov bylo vytvořeno slovo šlapolet.**
Řešení: Je to český název pro létající kolo, které prý sestrojili ve Francii. Vzniklo kombinací slov šlapat a letět.
- Která země byla centrem létajících experimentátorů? Vyhledejte ji na digitální mapě.**
Řešení: Francie
- Co myslíte, v čem spočíval hlavní přínos Jaroslava Foglara při zpracování myšlenky na konstrukci létajícího kola? Diskutujte.**
Řešení: K dalším vynálezům v tomto odvětví.

Princezna Viktorie

- Při jaké příležitosti objevila Viktorie záhadný deník?**
Řešení: Na Viktorii spadla část knihovny, resp. celé dílo Charlese Dickense. Když rovnala knihy zpět, narazila na deník.
- Vyhledejte v textu, jak se nazývala kniha, ve které byl deník ukryt, a kdo je autorem této knihy. Na internetu vyhledejte o tomto autorovi základní údaje.**
Řešení: Nadějně vyhlídky. Dickens (1812–1870) byl britský spisovatel, publicista a novinář. Je považován za jednoho z největších romanopisců 19. století. Mezi jeho nejznámější díla patří Nadějně vyhlídky, Malá Dorritka, David Copperfield, Ponurý dům, Oliver Twist, Vánoční koleda nebo Kronika Pickwickova klubu.
- Na základě textu řekněte, jaký měla Viktorie ke knihám vztah.**
Řešení: Kladný, bolelo ji, když viděla, že se některé knihy zlomily v hřbetu.

4. **Vysvětlete, co znamená, když řekneme, že stránky měly oslí uši.**

Řešení: Ohnutý roh strany v knize, časopisu či sešitě. Název odkazuje na podobu s uchem, přirovnání k oslu má hanlivý význam.

5. **Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:**

- a) Deník dívky Philippy vznikl v nedávné době. **ANO/NE**
b) Philippa byla obviněna a odsouzena za vraždu. **ANO/NE**
c) Viktorie si Philippin deník vzala k sobě. **ANO/NE**

Řešení: a) ne b) ne, c) ano

6. **Jaká pověra se Viktorii vybavila v souvislosti s Philippiným deníkem?**

Řešení: Napadlo ji, že číst cizí deník přináší neštěstí.

7. **Jste pověřiví? Uvedte nějakou další známou pověru.**

Řešení: Např. Zrcadlo, které v domě samo od sebe spadne a rozbije se, věští něčí brzkou smrt. Černá kočka, která nám přeběhne přes cestu, znamená neštěstí...

8. **Kam byste ukryli svůj deník vy, když byste chtěli, aby ho nikdo nenašel? Diskutujte.**

Deset malých černoušků

1. **Po přečtení ukázky vyjmenujte všechny charakteristické znaky, které má zápis divadelní hry (dramatu). K čemu slouží poznámky psané kurzívou a komu jsou určeny? Obejdě se bez nich divadelní hra nebo filmový režisér?**

Řešení: Text není členěn na kapitoly, ale na dějství, je psán formou scénáře, kde jsou označeny jednotlivé postavy a jejich promluvy, obsahuje scénické poznámky (co která postava právě dělá, jak se tváří, jaká používá gesta...), Scénické poznámky - jsou určeny režisérovi a hercům. Ne.

2. **Pomocí textu vysvětlete, proč se divadelní hra jmenuje Deset malých černoušků.**

Řešení: Děj se odehrává v pokoji, kde se nachází deset porcelánových figurek malých černoušků a nad nimi je zarámovaný text říkadla o nich.

3. **Myslíte, že byl Marston zavražděn? Své názory zdůvodněte.**

Řešení: Zcela jistě zavražděn, ostatně tak jako všichni.

4. **Hru Deset malých černoušků napsala Agatha Christie na základě svého stejnojmenného románu. Četli jste román nebo viděli divadelní hru? Řekněte, jak bude děj pokračovat. Údaj můžete případně vyhledat na internetu.**

Řešení: Všechny osoby budou postupně zavražděny, policie po příjezdu na ostrov nachází deset mrtvých a až z dopisu, který policie nalezne, je jasné, kdo zločin spáchal.

5. **Divadelní hra Deset malých černoušků je velmi oblíbená, hraje se v řadě divadel po celém světě. Proč myslíte, že se těší takové oblibě? Diskutujte.**

Řešení: Jedná se o nejúspěšnější detektivku všech dob vůbec. Proto řada divadel zařazuje tuto hru do svého repertoáru. Jedná se o napínavou hru od začátku do konce.

1. **Pomocí textu řekněte, ve kterých stoletích žil Leonardo da Vinci. Odkud pocházel?**

Řešení: Žil v 15. a 16. století, pocházel z Itálie.

2. **Na základě textu vyjmenujte obory, kterými se tento vědec a umělec zabýval.**

Řešení: Malíř, matematik, vědec, inženýr, hudebník a architekt.

3. **Jak se nazývá Leonardův nejslavnější obraz? Kde je vystaven? Vyhledejte na internetu.**

Řešení: Mona Lisa, v Louvru ve Francii.

4. **Pomocí textu vysvětlete, co znamená označení renesanční člověk.**

Řešení: Je to člověk, který má značné vědomosti, zkušenosti a nadání pro více různých oborů.

5. **Jmenujte z historie nebo ze současnosti člověka, kterého byste označili za renesančního. Svůj výběr zdůvodněte.**

Řešení: V současnosti např. Ondřej Brzobohatý – je český herec, hudební skladatel, zpěvák, textař, pianista a producent. Jedná se o člověka, který se věnuje hned několika oborům v umělecké sféře a ve všech je výborný.

6. **Napište tři oblasti, ve kterých jste dobří (nebo ve kterých se snažíte zdokonalit). Jak lze zdokonalení ve vámi uvedených oblastech dosáhnout?**
7. **Víte, že můžete navštívit interaktivní výstavu Leonardo3 – Leonardův svět? Zjistěte, kde se nachází. Najděte její webové stránky a uveďte, co lze na této výstavě vidět.**

Řešení: Leonardo3 je interaktivní muzeum a výstavní centrum v Galleria Vittorio Emanuele II, Piazza della Scala, Milán, Itálie. Interaktivní muzeum a výzkumné centrum, které pomocí inovativních technologií oživuje minulost. Díky virtuální realitě budete moci vidět, jak vypadala Poslední večeře v okamžiku, kdy ji domaloval. Prostřednictvím 200 interaktivních strojů vytvořených s využitím Leonardových originálních návrhů také nahlédnete do jeho práce v roli vynálezce. Čeká na vás i řada interaktivních zážitků a zastávek, kde si budete moci prohlížet jeho rukopisy a obdivovat jeho vynálezy a umění.

Legenda o Golemovi

1. **Na základě textu napište, jaké měl vlastnosti Johan. Své zápisy porovnejte.**

Řešení: Např. nadaný, neoblomný, cílevědomý, vytrvalý...

2. **Ořekněte, co se v textu dozvídáme o postavě rabbiho Löwa.**

Řešení: Rabbi Löw byl velmi zajímavá osobnost. Několikrát navštívil císaře a vedle spolu učené rozpravy. Pravděpodobně měl magické schopnosti, ale především byl vynikající učenec a pražská židovská škola byla za jeho éry jednou z nejslavnějších. Jeho postava byla opřena mnoha legendami.

3. **Pomocí textu uveďte, za jakým účelem stvořil rabbi Löw Golema. V jakých případech končilo oživení Golema katastrofou?**

Řešení: Měl bdít nad jeho lidem. Nesměl být použit k ničemu jinému.

4. **Vyhledejte v textu, co bylo hlavním předmětem zájmu Rudolfa II. v posledních letech jeho života.**

Řešení: Chtěl najít Golema.

5. **Na internetu zjistěte, co znamená v židovské mystice slovo „golem“.**

Řešení: Člověkem oživená socha.

6. **Křesťané se chodí modlit do kostela. Víte, kam se chodí modlit židé? Ověřte pomocí internetu.**

Řešení: Do synagogy.

7. **Chtěli byste se také přenést do kouzelné rudolfínské Prahy a hledat tajemné komnaty a Golema? Na internetu zjistěte, kde tato možnost vrátit se v čase do renesanční Prahy je. Uveďte, jak si Golema představujete vy. Porovnejte se svými spolužáky.**

Řešení: The Playground Praha – virtuální realita Golem.

Golem

1. **Vysvětlete, v čem spočívá humorné vyznění uvedeného textu písně.**

Řešení: Ve výčtu činností, které bude Golem dělat, když uvážíme, k jakému účelu byl původně stvořen.

2. **Pusťte si na youtube zpěv této písně.**

3. **Víte, kdo byli Jiří Voskovec a Jan Werich? Údaj můžete vyhledat na internetu.**

Řešení: Byla to autorská dvojice, která se proslavila zejména založením Osvobozeného divadla, pro které psala autorské hry, které kritizovali nástup fašismu. Byli to divadelní a filmoví herci, spisovatelé, dramatici, autoři písňových textů a zastánci demokracie.

Alchymistův syn

1. **Za pomoci textu vysvětlete, kdo je alchymista.**

Řešení: Člověk, který měl znalosti přírodních věd, zejména biologie, chemie, fyziky a matematiky, ale také filozofie. Většinou se pokoušel vytvořit různé, někdy až bájně lektvary nebo substance, kámen mudrců nebo také zlato.

2. **Pomocí textu řekněte, kdo je Sebastian a z jaké doby pochází.**

Řešení: Syn alchymisty, který byl původním majitelem domu. Pochází z počátku 15. století.

3. Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:
- a) Sebastian se narodil přímo v místnosti, kde se děti nacházejí. ANO/NE
b) Pip a Tim jsou kluci – dvojčata. ANO/NE
c) Sebastianova matka zemřela, když mu bylo 8 let. ANO/NE
d) Sebastian je naživu stovky let díky lektvaru, který objevil jeho otec. ANO/NE
- Řešení: a) ano, b) ne, c) ne, d) ano
4. Všimněte si Sebastianova způsobu vyjadřování. Na konkrétních příkladech řekněte, co je na něm zvláštní. Vysvětlete, čeho tím chtěl autor docílit.
Řešení: Sebastian používá velmi archaický jazyk. Autor chce zdůraznit dobu, ve které chlapec strávil největší část svého života, jeho dlouhověkost. Např. „Vskutku jest tomu tak“, „Se stavbou bylo započato roku 1422“,...
5. Nahradte běžně užívanými výrazy slova a slovní spojení komnata, odebrat se na věčnost, zesnula, kmet.
Řešení: Komnata = místnost, odebrat se na věčnost = zemřít, zesnula = umřela, kmet = starý člověk, stařec.
6. Vysvětlete, co chtěl vyjádřit Sebastian větou Přebývám v pravdě a faleš se mi hnusí.
Řešení: Např. jsem pravdomluvný, nelžu a nepodvádím.
7. Chtěli byste podobně jako Sebastian usnout „zimním spánkem“ a probudit se za šest set let? Zdůvodněte. Diskutujte.

UČEBNICE

str. 120

Bitva na Bílé hoře

1. Pomocí textu uveďte, jaká událost „odstartovala“ v Českých zemích vzpouru proti Habsburkům. Jak císař Ferdinand na tuto vzpouru reagoval?
Řešení: Vyhození císařských úředníků z oken. Vypravil do Čech vojsko.
2. Na základě textu řekněte, kdo v bitvě na Bílé hoře zvítězil.
Řešení: Zvítězilo Ferdinandovo vojsko. Katolické armády po jedné až dvou hodinách zdolaly méně početnou stavovskou armádu. Výsledek bitvy znamenal faktický konec českého stavovského povstání.
3. Jak je pojata tato ukázka? Co myslíte, že bylo záměrem autorů?
Řešení: Psána formou komiksu. Ten využívají jak školy, tak i knihovny a vzdělávací instituce jako zajímavý výukový prostředek. Složitější témata jsou díky komiksu lépe uchopitelná.

UČEBNICE

str. 122

O učitelích národů

1. Pomocí textu řekněte, z jakého důvodu musel J. A. Komenský opustit Českou zemi.
Řešení: V českých zemích směli zůstat pouze katolíci. Jan Amos Komenský byl příslušníkem nekato-lické Jednoty bratrské, později také jejích biskupem.
2. Vyhledejte v textu, ve které zemi se J.A.Komenský roku 1628 usadil. Jak se nazývá dílo, které v této zemi dokončil?
Řešení: Polsko. Labyrint světa a ráj srdce.
3. Pomocí textu vyjmenujte tři profese, kterým se Jan Amos Komenský věnoval.
Řešení: Učitel, kazatel, spisovatel.
4. Vyhledejte a přečtěte, do kterých zemí a proč zvali Komenského. V jaké zemi zemřel?
Řešení: Byl pozván např. do Švédska, do Anglie, do Uher. Díky svým nadčasovým a převratným myšlenkám zejména v oblasti školství. Zemřel v Holandsku.
5. Proč se Komenskému říká Učitel národů? V čem byl jeho přístup jiný?
Řešení: Položil základy moderní pedagogiky. Říká se mu tak proto, že vydal mnoho knih a příruček o tom, jak učit. Prosazoval např. školu hrou a dbal na názornost učení. Byl proti fyzickým trestům ve škole.

UČEBNICE

str. 124

Proč zvoní na Petrově poledne už v jedenáct hodin

1. K jakému literárnímu žánru patří uvedená ukázka? Zdůvodněte.
Řešení: Legenda nebo pověst. Pověst je epický útvar lidové slovesnosti, obvykle definovaný jako krátké, fantasticky zbarvené vyprávění s reálnou motivací, které se odehrává v historickém čase a o jehož pravdivosti jsou vyprávěči i posluchači přesvědčeni. Pověst s legendou úzce souvisí.

2. V jaké době se odehrává děj pověsti? Kdo byl *Torstenson* a kdo *de Souches*?

Řešení: Polovina 17. století. Velitel švédských vojsk. Velitel obrany města Brna.

3. Přečtěte větu, ve které se *Torstenson* vyjádřil o době, za jakou chtěl dobýt město Brno a hrad Špilberk. Jak dlouho bylo obléháno Brno ve skutečnosti? Zjistěte na internetu.

Řešení: „S touhle myší dírou budeme hotoví do tří dnů a ten hrádek dobudeme nejpozději do týdne.“
Obléhání se táhlo více než čtyři měsíce.

4. Pomocí textu řekněte, co v Brně úspěšnou lest nad Švédy dodnes připomíná?

Řešení: Zvon na Petrově zvoní poledne právě v jedenáct hodin a ne ve dvanáct, jak je tomu zvykem.

5. K uvedené pověsti sestavte osnovu vypravování. Na jejím základě ji převyprávějte.

6. Kterou další pověst znáte? Co vás na ní zaujalo?

Řešení: Např. pověst O Bivojovi, pověst O králi Ječmínkovi, O Krokovi a jeho dcerách atd.

Uč., str. 126–136 | NA AMERICKÉM KONTINENTU

UČEBNICE

str. 126

Kryštof Kolumbus

1. Vyhledejte v textu, ve které zemi Kryštof Kolumbus žil a odkud pocházel. Proč se plavil ve španělských službách?

Řešení: Portugalsko, pocházel z Janova. Portugalský král jeho návrh na plavbu odmítl, přestoupil proto před španělského krále, který ho přijal.

2. Který ostrov Kolumbus hledal a z jakého důvodu? Odkud se o ostrově dozvěděl?

Řešení: Ostrov Cipango. Měl to být ostrov plný zlata. Popsal ho Marco Polo.

3. Vrátili se zpět do Evropy všichni Kolumbovi námořníci? Odpověď doložte textem.

Řešení: Santa Maria ztroskotala. Kolumbus zanechal na ostrově 39 námořníků, kteří ze zbytků ztroskotané lodi vybudovali opevněnou osadu. Se dvěma loděmi se vydal na cestu zpět do Španělska.

4. Na internetu vyhledejte mapu, ukazující odkud kam Kolumbovy lodě pluly. Na základě mapy popište jejich trasu.

Řešení: Vyplul ze španělského přístavu Palos de la Frontera – první zastávka Kanárské ostrovy – Bahamské ostrovy, severovýchodní pobřeží Kuby a severní břeh ostrova Hispaniola – cesta zpět Portugalsko, odtud Španělsko.

UČEBNICE

str. 129

Původní obyvatelé Ameriky – indiáni

1. Jak se nazývají původní obyvatelé rozsáhlých území, která dnes tvoří Spojené státy americké? Pomocí textu řekněte, proč je Kryštof Kolumbus takto pojmenoval.

Řešení: Indiáni. Kryštof Kolumbus si myslel, že doplul do východní Indie, odtud název pro domorodce – Indián.

2. Na základě textu vysvětlíte, kdo byli kolonisté.

Řešení: Lidé, kteří přichází osídlit neobydlené území a založit zde osady a města.

3. Na základě textu uveďte tři hlavní příčiny toho, proč začátkem 20. století přežilo z více než milionu severoamerických indiánů jen 300 000. Diskutujte na toto téma.

Řešení: Mnoho jich zahynulo v bojích o svá území, někteří podlehli chorobám, proti nimž neměli vypěstovanou imunitu (tuberkulóza, neštovice), jiní kvůli nadměrné konzumaci alkoholu.

4. Kdo stál v čele indiánského kmene? Vysvětlíte, kdo je *medicinman* neboli *šaman*.

Řešení: Náčelník. *Medicinman* neboli *šaman* se věnoval léčitelství, kouzelnictví, zdánlivě oplýval nadpřirozenými schopnostmi, měl druhé nejvyšší postavení v kmeni.

5. Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:

a) Indiáni přišli do Ameriky pravděpodobně z Asie.

ANO/NE

b) Část indiánů došla do Jižní Ameriky, část na území dnešní Kanady a USA.

ANO/NE

c) Indiáni získali koně krocením divokých mustangů.

ANO/NE

Řešení: a) ano, b) ano, c) ano

6. Napište, zda podle vás byli indiáni v právu, když bojovali proti kolonizátorům a hájili svoje území. Zdůvodněte. Svoje názory porovnejte.

7. Na internetu vyhledejte, zda žijí mustangové na území USA i v současné době. Pokud ano, tak zjistěte, zda je můžeme spatřit jen ve volné přírodě, nebo i jinde.

Řešení: V současnosti žije ve volné přírodě asi 35 tisíc kusů a zhruba stejný počet ve státních rezervacích. Asi polovina mustangů žije ve státě Nevada, významné populace jsou i ve státech Montana, Wyoming a Oregon.

UČEBNICE

str. 131

Zlatá horečka v Nome

1. Kdo je vypravěčem příběhu? Čím se v severních oblastech Kanady zabýval?

Řešení: Jan Welzel. Zabýval se lovem a prodejem kožešin.

2. Uvedte, z jakého důvodu cizinci v Nome čekali na severovýchodní vichřici.

Řešení: Někteří léta v srpnu, když přijde silná severovýchodní vichřice, nastane takový odliv, že moře couvne od pobřeží i patnáct až dvacet kilometrů. Na mořském dně je údajně strašlivě mnoho zlata.

3. Popište, jak reagovali lidé, když na ně autor při rýžování zlata promlouval.

Řešení: Někteří nereagovali vůbec, někteří pouze stroze.

4. Vyberte správné tvrzení – Autor sám zlato nehledal, protože podle jeho slov:

- a) mu nebylo příjemné chodit po mořském písčitém dně;
b) již nepotřeboval žádné peníze;
c) byla to pro něj příliš ztřeštěná a rychlá práce.

Řešení: c) byla to pro něj příliš ztřeštěná a rychlá práce.

UČEBNICE

str. 133

Severní vítr

1. Pracujte ve dvojicích. Z textu vypište:

a) slova nebo slovní spojení, která popisují cíl (sen) hlavního hrdiny.

b) slova nebo slovní spojení vyjadřující realitu. Výsledky porovnejte.

Řešení: a) ... a v modravé dáli/se lekne a třpytí můj sen; sen o zlaté hroudě /já tisíckrát nechám si zdát; zde leží ten blázen/chtěl dům a chtěl bazén.

b) Jdu s děravou patou/mám horečku zlatou/jsem chudý, jsem sláb, nemocen; Kraj pod sněhem mlčí/tam stopy jsou vlčí/tam zbytečně budeš mi psát; Tak zarůstám vousem/a vlci už jsou sem/už slyším je výt blíž a blíž/ Už mají mou stopu/ už větrí, že kopu/ svůj hrob a že stloukám si kříž. Má plechovej hrnek/a pár zlatejch zrnek.

2. Jaký je váš názor na cíl hlavního hrdiny? Diskutujte.

Řešení: Chce zbohatnout.

3. Co je polární záře? Pokud nevíte, vyhledejte údaj na internetu.

Řešení: Souhrnný název pro světelné úkazy nastávající ve vysoké atmosféře ve výškách od 80 do 100 km, nejčastěji kolem 100 km.

4. Kdo je autorem hudby k písni Severní vítr? Údaj můžete vyhledat na internetu.

Řešení: Jaroslav Uhlíř

UČEBNICE

str. 140–142

Odkaz boha Kukulkana

1. Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu:

a) Mayové sestavili propracovaný kalendář.

ANO/NE

b) Mayskou říši dobyli v 16. stol. Španělé.

ANO/NE

c) Španělé zničili všechny mayské spisy.

ANO/NE

d) Na území říše Mayů byly příhodné podmínky k pozorování oblohy.

ANO/NE

Řešení: a) ano, b) ano, c) ano, d) ne.

2. Vysvětlete lidové rčení z textu: „Tebe ještě mayská kultura nepolíbila!“

Řešení: Být něčím nepolíben – dosud se s tím nesetkat.

3. Patří uvedený text k umělecké, nebo odborné literatuře? Zdůvodněte.

Řešení: Text patří k umělecké literatuře, ale se spousty odborných informací. Jedná se o historický román.

4. Zpracujte stručné výpisky z textu. Podtrhněte, která informace je pro vás nejzajímavější. Svoje názory porovnejte.
5. Pozorujete rádi oblohu? Kde může člověk pozorovat oblohu i s odborným výkladem? Byli jste někdy v takovém zařízení? Pokud ano, co jste tam zhlédli? Pověďte.
Řešení: Lze pozorovat ve hvězdárně (astronomické observatoři).

Uč., str. 137–147 | VÝLETY DO VESMÍRU, CESTOVÁNÍ V ČASE

UČEBNICE

str. 137

Návštěvníci

1. Vyhledejte v textu, kdo varoval lidi před nebezpečím ohrožujícím Zemi. Uveďte, o jaké nebezpečí se jednalo.
Řešení: Počítač CML (Centrální mozek lidstva). Nad Zemí přelétá neznámé těleso, s nímž hrozí srážka.
2. Vysvětlete, z jakého důvodu se výprava lidí z roku 2484 vydává zpět do roku 1984.
Řešení: Najít ztracené poznámky geniálního fyzika Adama Bernaua o přesouvání kontinentů.
3. Pusťte si ukázkou ze seriálu Návštěvníci, který byl podle knihy, z níž je ukáзка, natočen. Napište alespoň tři věci, které vás v ukázce zaujaly. Své názory porovnejte.
4. Víte na základě seriálu nebo z četby knihy Návštěvníci, kdo a jak lidstvo nakonec před avízanou katastrofou zachránil? Pokud nevíte, vyhledejte na internetu.
Řešení: Problém vyřeší děda Drchlík, který zjistí, že CML je instalován nakřivo, a tudíž jsou jeho výpočty nepřesné.
5. Vysvětlete, co znamená zkratka OSN a jaký je hlavní cíl této organizace.
Řešení: Organizace spojených národů. Je to mezinárodní organizace založená v roce 1945 s cílem mírového soužití států celého světa. Jejími členy je většina mezinárodně uznaných států světa. Je nástupcem Společnosti národů.
6. Vypočítejte, o kolik let zpět se výprava z ukázky vydává.
Řešení: O pět set let.
7. Chtěli byste žít v budoucnosti popisované v ukázce? Svoji odpověď zdůvodněte.
8. Jmenujte nějakou sci-fi knihu, kterou jste četli, nebo některý sci-fi film, který jste viděli. Máte rádi tento žánr? Zdůvodněte.

UČEBNICE

str. 141

Ztraceni v čase

1. Vysvětlete pomocí textu příbuzenské vztahy mezi Martinem, Lojzkem a Julčou.
Řešení: Martin je chlapec, který tráví prázdniny u své babičky. Lojzek je jeho prastrýc, Julča je jeho babička.
2. Martin dětem vypráví o budoucnosti. Čemu Lojzek s Julčou nemohou uvěřit?
Řešení: Že se prodává mléko v krabici a voda v plastových lahvích. Neví, co je hraní na počítači.
3. Vysvětlete lidové rčení *víra tvá tě uzdravila*. Věříte, že tomu tak skutečně je? Zdůvodněte - napište nebo vypravujte, jak se vám toto rčení potvrdilo někdy v životě.
Řešení: Uzdravení ovlivňuje, čemu věříme. Pokud člověk má pozitivní mysl a věří, že se uzdraví, nezdává to, je uzdravení mnohem pravděpodobnější.
4. Kniha, z ní je ukáзка, byla zařazena do projektu Listování. Zjistěte, co má tento projekt za úkol a na jakém principu funguje.
Řešení: Projekt LiStOVáNí probíhá od roku 2003 a jeho cílem je představit divákům všech generací zajímavé knihy neotřelou formou tzv. scénického čtení. Jedná se o atraktivní spojení literatury a divadelního představení, často oživené kostýmy, rekvizitami, vizuálními efekty nebo hudebními prvky. Klíčovou součástí představení je kniha – hraje zde důležitou roli nejen jako zdroj příběhu, ale mnohdy také jako jedna z rekvizit. Záměrem autorů je na knihu upozornit jako na neoddelitelnou součást života. Projekt tak zároveň funguje jako nástroj podpory rozvoje čtenářství, obzvláště u dětských diváků.
5. Petra Braunová je současná autorka, která pořádá autorské čtení. Pokuste se v rámci školy domluvit setkání s ní a poté napište, co se vám na této besedě líbilo. V rámci přípravy na besedu s touto autorkou napište tři otázky, které by vás ohledně psaní knih pro mládež zajímaly.

6. **Setkali jste se někdy osobně s nějakým spisovatelem? Jak na vás působil/a? Napište, jaké vlastnosti musí mít člověk, který se věnuje psaní knih.**

Řešení: Např. musí mít pevnou vůli, disciplínu, musí být samostatný, kreativní, mít bohatou slovní zásobu.

7. **Proč myslíte, že tolik autorů píše na téma cestování v čase. Baví vás takové knihy, kde se ocítáte v úplně jiné době? Diskutujte na toto téma.**

Řešení: Cestování v čase je fascinující snad pro každou věkovou kategorii. Objev cestování v čase s sebou přinesl možnost podívat se do libovolně vzdálené minulosti.

UČEBNICE

str. 144

Ami, chlapec z hvězd

1. **Kdo je vypravěčem příběhu? Napište jeho stručnou charakteristiku. Své zápisy porovnejte.**

Řešení: Vypravěčem je Pedro – malý Jihoameričan – ustrašený a přehnaně poctivý, ale také zvědavý chlapec.

2. **Proč Ami policistům vysvětluje, že není Martřan, ale mimozemšťan? Vysvětlete i vy správný význam obou slov.**

Řešení: Martřan pochází z planety Mars, mimozemšťan z jakéhokoliv místa mimo Zeměkouli.

3. **Za pomoci textu vysvětlete, co znamená, když se o někom řekne, že je paralyzován.**

Řešení: Je neschopen pohybu. Nemůže se hýbat.

4. **Napište, jak si mimozemšťana představujete vy. Svě představy srovnajte s představou svých spolužáků.**

5. **Chtěli byste někdy potkat někoho z jiné civilizace? Jak byste mu stručně představili naši civilizaci? A co byste naopak chtěli vědět o civilizaci jiné?**

6. **Napište tři věci, kterých se nejvíce bojíte vy. Ve skupince sepište, jak lze strach překonat. Proč je lépe si strach nepřipouštět? Diskutujte na toto téma.**

UČEBNICE

str. 147

Ufo, ufo, ufo

1. **Uvedte synonymum ke slovu ufo.**

Řešení: Mimozemšťani.

2. **a) Na základě 2. strofy básně vytvořte otázku, jakou asi ufo položili chlapci.**

b) Přečtete chlapcovu odpověď na tuto otázku.

Řešení: a) Např. jaký druh zvířete jsi?

b) Já jsem člověk, živý tvor, /přednáším jak profesor,/nejmoudřejší ze všech tvorů,/ vládce země, vod i hor...

3. **Uvedte, ke komu ufo z básně přirovnávají lidské tvory.**

Řešení: K pyšným opicím.

4. **Přečtete lidové rčení vyjadřující chlapcovu hrůzu. Vysvětlete, jak asi vzniklo.**

Řešení: Hrůzou mě polil pot. Když je člověk ve stresu, bojí se nebo je nervózní, má tendenci se nadměrně potit.

5. **Přečtete verše, ze kterých se dozvídáme, že události popsané v básni nebyly skutečné.**

Řešení: A vtom začal zvonit budík, /což mi prvně přišlo vhod.

6. **Jak rozumíte sloce Světovláda člověčí zeměkouli nesvědčí...?**

Řešení: Není dobré se povyšovat nad ostatní tvory na zemi, nejsme tu sami. Člověk není tvor nadřazený nad ostatní.

7. **Jiří Žáček patří mezi významné autory knih pro děti. Na internetu vyhledejte informace o tomto autorovi a zapište si název alespoň jedné jeho knihy, která vás zaujala.**

Řešení: Např. Aprílová škola, Rýmy pro kočku, 99 dědečků a 1 babička, Ahoj, moře, Krysáci, Kdo nevěří, ať tam běží...

Rýže

1. **Co je námětem pohádky? Proč se tento námět objevuje právě ve vietnamské pohádce?**

Řešení: Jak vznikla na zemi rýže. Je to je to jedna z nejčastěji konzumovaných vietnamských plodin.

2. **Pomocí textu vysvětlíte, o čem se Nebeský císař domlouval se zvířaty.**

Řešení: Jak veliká mají být rýžová zrna.

3. **Jmenujte další národy, pro něž je rýže důležitou potravinou. (Můžete najít na internetu.)**

Řešení: Např. Číňané, Korejci, Japonci, Indové.

4. **Víte, jak se rýže pěstuje? (Nápověda: obrázek na této straně níže.)**

Řešení: Rýže se pěstuje na rýžových polích, vyžaduje hodně vláhy. Proto jsou na polích vytvořeny zavlažovací kanály a pole se podobají bažinám.

5. **Napište, jaké přísloví vás napadne, když si přečtete odstavec o práci.**

Řešení: Např. bez práce nejsou koláče.

6. **Vyhledejte na digitální mapě, kde přesně Vietnam leží. Zjistěte, kolik km je vzdušnou čarou vzdálený od České republiky.**

Řešení: Vietnam je stát v jihovýchodní Asii, na východě poloostrova Zadní Indie při pobřeží Jihočínského moře a Thajského zálivu. Vzdálenost vzdušnou čarou: 9094 km.

7. **Vietnamci jsou jednou z národnostních menšin v naší vlasti. Povězte, co víte o způsobu jejich života nebo o zemi, z níž pocházejí. Další údaje můžete najít na internetu.**

Řešení: Např. Za srdce vietnamské komunity v Česku se považuje vietnamská tržnice Sapa nazývaná také jako „malá Hanoj“ na jižním okraji Prahy. Vietnamci vlastní a provozují tisíce malometrážních obchodů („večerek“) s potravinami po celém Česku.

Všechno, co se stane, je k něčemu dobré

1. **Popište, za jaké situace se Rom seznámil s králem. Čím krále zaujal?**

Řešení: Král se šel projít. Rom se díval na krále, upadl u toho a řekl, že kdyby byl věděl, že upadne, rozprostřel by na to místo slámu.

2. **Popište, jaká nehoda se králi přihodila při střihání vlasů. Uvedte, co Rom řekl králi, a zachránil tak holiče před šibenicí.**

Řešení: Holič ustříhl králi ucho,; „Poslyšte, králi, nedávejte ho pověsit, protože všechno, co se stane, je k něčemu dobré.“

3. **Vysvětlíte, za jaké situace se králi potvrdila pravdivost Romova tvrzení.**

Řešení: Když krále přepadli loupežníci, ušetřili jeho život právě proto, že neměl jedno ucho stejně jako nebožtík otec náčelníka lupičů.

4. **Na internetu vyhledejte, k jaké národnosti a jazykové skupině Romové patří. Za vlast Romů se v každém případě považuje Indie. Velká většina Romů nechává kolonku národnosti při sčítání nevyplněnou. Romština (zastarale cikánština) je indoárijský jazyk indoevropské jazykové rodiny. Bývá řazena do centrální podskupiny indoárijských jazyků spolu např. s hindštinou, paňdžábštinou, rá-džasthánštinou nebo gudžarátštinou.**

Annejet a Luk

1. **Je Luk dobrý pianista? Vysvětlíte, na základě čeho tak usuzujete.**

Řešení: Ano. Když začal hrát, zůstala tiše sedět u stolu. Neodvážila se odejít, protože se bála, že by ho i ta trocha hluku vyrušila. Protože tak, jak teď hrál, tak ho ještě nikdy hrát neslyšela.

2. **Na základě textu řekněte, co je „skryto“ v Lukově hře na piano.**

Řešení: Všechno, co se ten den stalo. Jako by v té hudbě byl celý dnešní den; to, jak ji poslali za dveře, i ta odpolední rvačka, Lukovo pohlazení Belliných kudrlinek, taška...

3. Vysvětlete, v čem to má Luk těžké.

Řešení: Srazilo ho auto a jelikož jeho maminka hodně cestuje, musí se přestěhovat k sestřenici. Je těžké pro něj být mimo domov, bez maminky. Hlavně si musí zvykat na novou situaci – následky po autohavárii, na svůj zdravotní handicap.

4. Řekněte, jakým způsobem Annejet Lukovi po jeho zranění pomáhá (uveďte, jakými konkrétními činy i jak po psychické stránce).

Řešení: Pomáhá mu se učit a dodává mu sílu zvládat jeho handicap.

5. Hraje u vás někdo ve třídě na nějaký hudební nástroj? Víte, co všechno obnáší naučit se hrát na něco? Diskutujte, který hudební nástroj se vám líbí nejvíc a proč.

Řešení: Člověk, který se chce naučit hrát na hudební nástroj, potřebuje hodně motivace, trpělivosti, odhodlání, píle a především klidu.

6. Lze podle vás hudbou vyjádřit určitou náladu nebo pocity? Odpověď zdůvodněte.

Řešení: Hudbou je možné vyjádřit jakýkoliv pocit nebo emoci.

7. Jmenujte svoji oblíbenou píseň či skladbu. Má poslech příjemné hudby vliv na vaši dobrou náladu? Diskutujte.

UČEBNICE

str. 155

Píseň o kamarádovi

1. Jaké je hlavní téma básně (textu písně)?

Řešení: Přátelství.

2. Vysvětlete, jaká zkouška přátelství je v textu navržena.

Řešení: Vzít přítele do hor, tj. do extrémních podmínek.

3. V jakých situacích je možné ověřit opravdovost přátelství? Přemýšlejte a navrhujte.

Řešení: V krizových situacích, kdy kamarád opravdu potřebujeme. Měl by nám být oporou.

4. Jaké vlastnosti by měl mít dobrý kamarád či přítel? (Uveďte alespoň tři vlastnosti.)

Řešení: Např. upřímný, dobrosrdečný, ohleduplný, empatický atd.

UČEBNICE

str. 156

Čtyři kroky k přátelství

1. Která rada týkající se chování k přátelům se vám jeví jako nejdůležitější a proč?

2. Za pomoci textu uveďte, které vlastnosti má člověk označovaný jako *extrovert* a které člověk nazývaný *introvert*. Význam slov vyhledejte např. v IJP.

Řešení: introvert – flegmatik, melancholik; Bývají méně hovorní než extraverťáci a jsou více přemýšliví. Mají rádi duševní klid a soukromí. Bývají uvážliví, jednají až poté, co si své jednání předem promysleli a obhlédli situaci.

extrovert – sangvinik, cholerik; Extraverťáci jsou osoby, které čerpají energii a inspiraci především z okolního světa. Jsou hovorní (rádi mluví i jen tak pro radost), zbožňují a často vyhledávají společnost, nebo když se kolem nich něco aktuálního děje.

3. Pracujte samostatně. Znovu si přečtete názvy čtyř kapitol textové ukázky. Napište tu vlastnost, kterou považujete za svoji největší přednost. Potom napište tu, která vám naopak chybí a na které byste měli ještě zapracovat. Výsledky porovnejte.

4. Vytvořte na tabuli myšlenkovou mapu na téma přátelství.

5. Pokračujte v textu: Přátelství pro mě je, když... Poté své texty přečtete a diskutujte.

UČEBNICE

str. 158

Jak jsme zachraňovali svět

1. Na základě textu vysvětlete, proč Nádvořník hledal konkrétních sedm stromů.

Řešení: Je to sedm posvátných stromů keltského stromového kruhu. Každý z nich dává nějakou sílu.

2. Na základě ukázky jmenujte některé vlastnosti, které má chlapec Nádvořník.

Řešení: Např. je to chytrý chlapec s velmi dobrou pamětí, rád objevuje nové věci, studijní typ, ale žádný knihomol.

3. Jaké účinky má podle Nádvořníka bříza? Proč chce asi Tadeáš předat rodičům své vysvědčení v březovém háji?

Řešení: Bříza dává dobrou náladu. Rozvíjí vnitřní sílu pro řešení všech problémů. Aby tátovi a mámě srostly ruce a nohy a byli veselí.

4. Podle textu má smích na člověka blahodárný vliv. Je to podle vás pravda? Diskutujte.

5. Užívá autor spisovný, nebo hovorový jazyk? Vysvětlete, proč tomu tak je.

Řešení: Ukázka je psána hovorovým jazykem. Proto, aby byla bližší dětským čtenářům, kteří takový jazyk používají.

Žába a pulec

1. Vysvětlete, jak spolu z hlediska vývojového stádia souvisejí žába a pulec.

Řešení: Pulec je vývojové stádium žáby, žabí larva.

2. Pomocí textu uveďte, kvůli čemu se žába nad pulcem povyšuje.

Řešení: Posmívá se mu proto, že pulec nemůže z vody ven a žába ano. „Kvááák, ty nevíš, jak zpívá pták. Nevíš, kolik broučků leze po stéblech, nevíš, jak je měkký lesní mech. „/“Vždyť ti ani nenarostly nožičky, hloupý pulče, drž se svojí loužičky!“

3. Na základu básně řekněte, který pták se živí žábami. Vyhledejte o něm další údaje.

Řešení: Čáp. Velká většina druhů žije poblíž vodních toků, mokřadů a okolo vodních ploch. Čápi jsou velcí ptáci s podobným vzhledem, mají dlouhý zobák, krk i nohy a relativně velké a těžké tělo. Mají zakrnělé hlasové ústrojí, zvukově se projevují obvykle jen klapáním zobáků. Čápi jsou monogamní ptáci, některé páry jsou trvalé. Průměrná délka života čápoovitých je okolo 20 až 30 let.

4. Napište, jaké ponaučení z básně vyplývá. Svoje zápisy porovnejte.

Řešení: Např. nikdy bychom se neměli nikomu posmívat, doplatíme na to.

5. Vyberte, které z následujících přísloví nejlépe vystihuje vyznění výchozího textu:

a) Pýcha předchází pád.

b) Sytý hladovému nevěří.

c) Komu se nelení, tomu se zelení.

d) Koho chleba jíš, toho píseň zpívej.

Řešení: a)

6. Ke kterému literárnímu žánru má uvedená báseň blízko? Zdůvodněte.

Řešení: K bajce. Vystupují tam zvířata, plyne z ní nějaké ponaučení.